

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	algtekst
Jõustumise kp:	01.01.2021
Avaldamismärge:	RT I, 09.07.2018, 1

Välja kuulutanud
Vabariigi President
27.06.2018 otsus nr 288

Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus

Vastu võetud 13.06.2018

§ 1. Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmine

Euroopa Parlamendi valimise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 10 lõiget 1 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) tagada hääletamise korraldamisel valijate nimekirja kasutamine elektrooniliselt;”;

2)paragrahvi 10 lõike 2 punkt 5¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5¹) kehtestab valimisvahendite jaoskonnakomisjonidele edastamise korra ning jaotuspiirkonnad;”;

3)paragrahvi 11¹ lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Valla- või linnasekretäri teenindamise korraldab valla- või linnavalitsus. Tallinna linnasekretär võib oma valimiste korraldamisega seotud ülesandeid täitma volitada ka teisi linna ametnikke või töötajaid, teavitades sellest riigi valimisteenistust.”;

4)paragrahvi 13 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Iga valla ja linna ning Tallinnas linnaosa territooriumil moodustatakse vähemalt üks valimisjaoskond. Valimisjaoskonnal on hääletamisruum või hääletamisruumid, kus korraldab hääletamist jaoskonnakomisjon.

(2) Valla- või linnavalitsus määrab hiljemalt 50. päeval enne valimispäeva määrusega kindlaks:

- 1) valimisjaoskondade arvu ja numeratsiooni ning milliseid hääletamisliike iga jaoskond korraldab;
- 2) hääletamisruumide asukohad eelhääletamise päeval ja valimispäeval;
- 3) ühe valimisjaoskonna, kus valijad saavad hääletada kuuendast kuni kolmanda päevani enne valimispäeva. Rohkem kui ühe valimisjaoskonna võib määrata riigi valimisteenistuse loal.

(3) Valimisjaoskonnad on alalised. Riigikogu, kohaliku omavalitsuse volikogu ja Euroopa Parlamendi valimistel ning rahvahääletusel korraldatakse hääletamine samades valimisjaoskondades, kui valla- või linnavalitsus ei määra teisiti, muutes käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust. Muudatustest teavitab valla- või linnavalitsus viivitamata riigi valimisteenistust.

(4) Hääletamisruum või hääletamisruumid võivad igal eelhääletamise päeval asuda erinevas asukohas. Riigi valimisteenistuse loal võib valla- või linnavalitsus määrata, et valimisjaoskonnal on samal eelhääletamise päeval avatud rohkem kui üks hääletamisruum.”;

5)paragrahvi 14 lõikes 1 asendatakse sõnad „valimisjaoskonna territooriumil” sõnaga „valimisjaoskonnas”;

6)paragrahvis 15 asendatakse sõnad „territooriumil hääletamisruumis” sõnaga „hääletamisruumides”;

7)paragrahvi 17 lõike 3 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Valijate arvestust peetakse isiku kohta rahvastikuregistrisse kantud järgmiste andmete alusel;”;

8)paragrahv 19 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 19. Valijate teavitamine hääletamise võimalustest

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötleja korraldab valimiste teabelehe koostamise ja saatmise hiljemalt kümnendal päeval enne valimispäeva. Valijale, kellel on Eesti teabeväravas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadress, saadetakse teabeleht elektrooniliselt.

(2) Valimiste teabelehele kantakse:

- 1) teave hääletamisõiguse tingimuste kohta;
- 2) teave hääletamisvõimaluste kohta vallas või linnas;
- 3) muu teave hääletamise kohta.”;

9)paragrahvi 20 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Rahvastikuregistri vastutav töötleja korraldab rahvastikuregistri andmete alusel valijate nimekirja koostamise ja edastab valijate nimekirja riigi valimisteenistusele hiljemalt 25. päeval enne valimispäeva.

(2) Valijate nimekirja pidamise aluseks on käesoleva seaduse § 17 lõikes 3 ettenähtud andmed valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga. Valijate nimekirja pidamisel võetakse arvesse ka käesoleva seaduse § 17 lõike 3 punktides 1–5 nimetatud andmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatused. Elukoha ja viibimiskoha aadressiandmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatusi arvesse ei võeta.

(3) Valijate nimekirja ei kanta andmeid isiku kohta:

- 1) kelle kohus on karistusregistri andmetel süüdi mõistnud kuriteos ja kes valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga kannab valimispäevani vanglakaristust;
- 2) kes Euroopa Liidu liikmesriigi pädeva haldusastutuse teatise kohaselt on soovinud kasutada oma hääletamisõigust teises Euroopa Liidu liikmesriigis;
- 3) kes on Euroopa Liidu kodanik ja ei ole esitanud taotlust valijate nimekirja kandmiseks või on esitanud taotluse nimekirjast väljaarvamise kohta.

(4) Valija kohta kantakse valijate nimekirja tema rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadress valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga. Kui rahvastikuregistrisse ei ole kantud valija elukoha aadressi ja on olemas viibimiskoha aadress, kantakse valijate nimekirja tema viibimiskoha aadress. Kui valija elukoha andmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega, kantakse valijate nimekirja tema elukoha andmed valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega.

(5) Valijate nimekirja kantakse valija kohta järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) elu- või viibimiskoha aadress;
- 4) märge valijale hääletamisedeli väljastamise kohta ning andmed hääletamise aja ja koha kohta.”;

10)paragrahvi 22 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 22. Valijate nimekirja avalikkus”;

11)paragrahvi 22 lõikes 2 asendatakse sõna „loal” sõnaga „asukohas”;

12)paragrahvi 23 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui valija leiab, et tema kohta valijate nimekirja kantud andmetes on viga, esitab ta vea parandamise avalduse jaoskonnakomisjonile, kes edastab selle viivitamata valla- või linnasekretärile.

(2) Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötlejaga viivitamata läbi ja vastab avaldajale. Vea parandamise korral edastab rahvastikuregistri vastutav töötleja paranduse riigi valimisteenistusele.”;

13)paragrahvi 24 lõike 1 punktist 1 jäetakse välja sõna „üheski”;

14)paragrahvi 24 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Valijate nimekirjas muudatuse tegemiseks esitab isik rahvastikuregistrisse kandmiseks või valijate arvestuse aluseks olevate registriandmete muutmiseks avalduse valla- või linnasekretärile. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötlejaga läbi ja vastab isikule viivitamata. Kui rahvastikuregistri valijate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid muudetakse selliselt, et see toob kaasa muudatuse valijate nimekirjas, edastab rahvastikuregistri vastutav töötleja muudatuse riigi valimisteenistusele.”;

15)paragrahvi 24 lõiked 3 ja 4 tunnistatakse kehtetuks;

16)paragrahvi 24 lõikest 8 jäetakse välja sõnad „ning see tehakse jaoskonnakomisjonile viivitamata teatavaks”;

17)paragrahvi 32 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Riigi valimisteenistus teavitab kõigist kandidaatide koondnimekirja parandustest ja muudatustest valla- ja linnasekretäre ning välisriigis hääletamist korraldavaid välisesindusi, kes teevad asjakohased parandused ja muudatused kandidaatide koondnimekirja. Kandidaatide koondnimekirja ei muudeta pärast 13. päeva enne valimispäeva.”;

18)paragrahvi 33 lõike 1 esimest lauset täiendatakse pärast sõna „hääletamisruumis” sõnadega „või hääletamisruumides”;

19)paragrahvi 33 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Hääletamisruumis on hääletamisedelite väljaandmise kohad, hääletamiskabiinid ja hääletamiskast. Hääletamisruumis on välja pandud kandidaatide koondnimekiri.”;

20)paragrahvi 35 lõikest 1 jäetakse välja teine lause;

21)paragrahvi 36 lõike 3 teisest lausest jäetakse välja sõnad „ja laeval”;

22)paragrahvi 37 lõiked 2 ja 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eelhääletamine toimub:

1) kuuendast kuni kolmanda päevani enne valimispäeva käesoleva seaduse § 13 lõike 2 punkti 3 alusel määratud valimisjaoskonnas. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

2) teisest kuni esimese päevani enne valimispäeva kõigis valimisjaoskondades. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

3) kuuendast kuni kolmanda päevani enne valimispäeva kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeametuses ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni;

4) kuuendast kuni esimese päevani enne valimispäeva elektrooniliselt. Hääletamine algab kuuendal päeval enne valimispäeva kell 9.00 ja kestab ööpäevaringelt kuni valimispäevale eelneva päeva kella 20.00-ni.

(3) Kodus hääletamine korraldatakse käesolevas seaduses ettenähtud juhtudel teisel ja esimesel päeval enne valimispäeva ning valimispäeval ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni.”;

23)paragrahvi 38 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Hääletamisedeli saamiseks esitab valija jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi.

(2) Jaoskonnakomisjoni liige kontrollib valijate nimekirjast, et valijal on hääletamisõigus.

(3) Kui kontrolli tulemusena selgub, et valijal on õigus hääletada, teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab valija allkirja.

(4) Valija täidab hääletamisedeli hääletamiskabiinis.

(5) Valija kirjutab hääletamisedelile selleks ettenähtud kohta selle kandidaadi registreerimisnumbri, kelle poolt ta hääletab.

(6) Valija täidab hääletamisedeli ise. Kui valija ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamisedelit ise täitma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine valija, kuid mitte Euroopa Parlamendi liikme kandidaat.

(7) Valija ei või hääletamisedelit hääletamisruumist välja viia. Kui valija rikub hääletamisedeli, on tal õigus saada jaoskonnakomisjonilt uus sedel. Valija peab rikutud või kasutamata hääletamisedeli jaoskonnakomisjonile tagastama.

(8) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab valija sedeli kokku ja annab selle jaoskonnakomisjoni liikmele, kes paneb kokkumurtud hääletamisedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.

(9) Valija laseb hääletamisedeli hääletamiskasti ise. Kui valija ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamisedelit ise hääletamiskasti laskma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine valija.

(10) Kui valija tagastab hääletamisedeli ning loobub hääletamisest, eemaldab jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirjast märke valijale hääletamisedeli väljastamise kohta.”;

24)paragrahvi 39 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

25)paragrahvid 40, 41 ja 42 tunnistatakse kehtetuks;

26)paragrahvi 44 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses korraldab hääletamist käesoleva seaduse § 37 lõike 2 punktis 3 ettenähtud päevadel valla- või linnavalitsuse määratud jaoskonnakomisjon. Valla- ja linnavalitsus võib määrata jaoskonnakomisjoni, kes korraldab hääletamist ainult kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses.

(2) Kinnipidamiskoha, haigla ja ööpäevase hoolekandeesutuse administratsioon esitab taotluse hääletamise korraldamiseks käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud jaoskonnakomisjonile.

(3) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 38 lõigetes 1–3, 5–7 ja 10 ettenähtut järgides.

(4) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab valija sedeli kokku ja laseb hääletamiskasti käesoleva seaduse § 38 lõikes 9 sätestatud korras.”;

27)paragrahvi 45 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui valija ei saa tervises seisundi või muu mõjuva põhjuse tõttu hääletada hääletamisruumis, võib ta taotleda kodus hääletamist. Kodus hääletamise taotluse võib esitada ka valija asukohas hääletamiseks.

(2) Kodus hääletamise korraldamiseks esitab valija kuni valimispäeva kella 14.00-ni kirjaliku taotluse.

(3) Valija võib esitada kodus hääletamise taotluse ka telefoni teel teisel ja esimesel päeval enne valimispäeva kella 12.00-st kuni 20.00-ni ning valimispäeval kella 9.00-st kuni 14.00-ni.

(4) Kodus hääletamise taotlus peab sisaldama:

- 1) valija nime;
- 2) valija isikukoodi;
- 3) valija aadressi;
- 4) valija sidevahendi numbrit;
- 5) kodus hääletamise põhjust.

(5) Kodus hääletamise taotlus registreeritakse. Kui kodus hääletamist korraldab jaoskonnakomisjon leiab, et taotlus ei ole põhjendatud, teavitab ta taotluse rahuldamata jätmise asjaoludest selle esitajat.

(6) Kodus hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 38 lõigetes 1–3, 5–7 ja 10 ettenähtut järgides. Nimetatud liikmete määramisel lähtutakse põhimõttest, et nad ei ole sama erakonna liikmed või sama erakonna ettepanekul jaoskonnakomisjoni liikmeks esitatud.

(7) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab valija sedeli kokku ja laseb hääletamiskasti käesoleva seaduse § 38 lõikes 9 sätestatud korras.”;

28)paragrahvi 46 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Alaliselt välisriigis elav valija, kes on kantud valijate nimekirja ja kes ei ole hääletanud käesoleva seaduse 8. peatükis ettenähtud korras, võib hääletada üldises korras käesoleva seaduse §-s 37 ettenähtud ajal.”;

29)seadust täiendatakse §-ga 46¹ järgmises sõnastuses:

„§ 46¹. Hääletamine ilma valijate nimekirja kasutamata

(1) Kui valijate nimekirja ei ole võimalik kasutada, paneb valija hääletamisedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbrikku. Viimase paneb valija jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbrikku. Välimisele ümbrikule kannab jaoskonnakomisjon valija andmed.

(2) Hääletamisedeliga ümbriku annab valija jaoskonnakomisjoni liikmele. Jaoskonnakomisjoni liikmed hoiavad hääletamisedeliga ümbrikku käesoleva seaduse § 39 lõikes 5 sätestatud korras kuni neil on võimalik kontrollida valijate nimekirjast valija hääletamisõigust.

(3) Kui kontrolli tulemusena selgub, et valijal on õigus hääletada, siis valija hääletamisedeliga välimine ümbrik avatakse ja sisemine ümbrik lastakse hääletamiskasti.

(4) Hääletamise kohta teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke.

(5) Kui valijat ei ole valijate nimekirjas või ta on valijate nimekirja andmetel juba hääletanud, jäetakse valija hääletamisedeliga ümbrik arvestamata.”;

30)paragrahv 47 tunnistatakse kehtetuks;

31)paragrahvis 47²asendatakse sõnad „§ 37 lõike 2 punktis 3” sõnadega „§ 37 lõike 2 punktis 4”;

32)paragrahvi 48 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

33)paragrahvi 48 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Välisriigis alaliselt elavale valijale ja rahvastikuregistri andmete alusel ajutiselt välisriigis viibivale valijale saadetakse elektrooniline valimiste teabeleht Eesti teabeväravas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadressil hiljemalt 60. päeval enne valimispäeva.”;

34)paragrahvi 48 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Valimiste teabelehele kantakse:

- 1) teave hääletamisõiguse tingimuste kohta;
- 2) välisesinduse aadress;
- 3) kirja teel hääletamise taotluse esitamise, kirja teel hääletamise ja välisesinduses hääletamise kord;
- 4) kirja teel hääletamise taotluse välisesindusele laekumise tähtpäev;
- 5) kirja teel saadetava hääletamisedeli välisesindusele laekumise tähtpäev;
- 6) välisesinduses hääletamise aeg;
- 7) elektroonilise hääletamise aeg;
- 8) muu teave hääletamise kohta.”;

35)paragrahvi 49 lõigete 2 ja 3 sissejuhatavast lauseosast jäetakse välja sõnad „alaliselt välisriigis elavate”;

36)paragrahvi 51 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Valija täidab hääletamisedeli käesolevas seaduses ettenähtud järgides. Valija paneb täidetud sedeli ühte välisesinduse saadetud ümbrikku. Viimase paneb valija välisesinduse saadetud teise ümbrikku. Valimisele ümbrikule kantakse valija andmed. Seejärel saadab valija hääletamisedeli välisesindusele.”;

37)paragrahvi 51 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Välisesindus teeb käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tähtajaks laekunud hääletamisedeli alusel valijate nimekirja märke hääletamise kohta.”;

38)paragrahvi 53 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui valija ei esita kirja teel hääletamise taotlust välisesindusele käesoleva seaduse § 49 lõikes 5 ettenähtud tähtaja jooksul või ei saada hääletamisedelit välisesindusele § 51 lõikes 2 ettenähtud tähtpäevaks, võib ta hääletada välisesinduses viimase määratud ajal.

(2) Välisesinduses hääletamist peab välisesindus võimaldama vähemalt kahel päeval ajavahemikus 15. päevast kuni 10. päevani enne valimispäeva.

(3) Hääletamist korraldab isik kontrollib valijate nimekirjast, et valijal on hääletamisõigus.

(4) Kui kontrolli tulemusena selgub, et valijal on õigus hääletada, teeb hääletamist korraldab isik valijate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab valija allkirja.

(5) Välisesinduses täidab valija hääletamisedeli käesolevas seaduses ettenähtud järgides. Seejärel paneb valija täidetud sedeli ümbrikku. Viimase paneb valija teise ümbrikku. Valimisele ümbrikule kannab hääletamist korraldab isik valija andmed.”;

39)paragrahvi 54 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Välisesindus edastab laekunud hääletamisedelitega ümbrikud riigi valimisteenistusele. Kui valija on valijate nimekirja andmetel juba hääletanud või on hääletanud mitu korda, siis jätab välisesindus valija kõik hääletamisedelid arvestamata ning hääletamisedelitega ümbrikke riigi valimisteenistusele ei edastata.

(2) Välisesindusele laekunud hääletamisedeleid arvestatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel, kui need laekuvad riigi valimisteenistusele hiljemalt neljandal päeval enne valimispäeva.

(3) Välisriigis hääletanud valijate hääletamistulemused teeb kindlaks Tallinna linna häältelugemiskomisjon.

(4) Riigi valimisteenistus edastab välisriigis hääletanud valijate hääletamisedelid käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud häältelugemiskomisjonile hiljemalt teisel päeval enne valimispäeva.

(5) Ümbrikud välisriigis hääletanud valijate hääletamisedelitega avatakse valimispäeval hääletamistulemuste kindlakstegemiseks.”;

40)paragrahv 55 tunnistatakse kehtetuks;

41)paragrahvi 57 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui häälte lugemist ei alustata kohe pärast hääletamise lõppemist, pitseerib jaoskonnakomisjon hääletamiskastide avad.

(2) Enne hääletamiskastide avamist peab jaoskonnakomisjon üle lugema ja kustutama kõik valijatele välja andmata jäänud, samuti valijate tagastatud rikutud hääletamissedelid. Hääletamissedelid kustutatakse sedeli nurga äralõikamisega.

(3) Enne hääletamiskastide avamist koostab jaoskonnakomisjon hääletamissedelite arvestuslehe.

(4) Hääletamiskasti avades kontrollitakse sellel olevate turvaelementide seisukorda. Avamise juures peab olema üle poole jaoskonnakomisjoni koosseisust.

(5) Kodus hääletanute ning käesoleva seaduse § 44 lõike 4 ja § 46¹ lõike 3 alusel hääletamiskasti lastud hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning sedelid pannakse hääletamisruumis hääletanute hääletamissedelite hulka.

(6) Jaoskonnakomisjon teeb hääletamiskastides olnud sedelite alusel kindlaks kehtetute sedelite arvu ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu ning kannab need protokoll.

(7) Kehtetuks tunnistatakse hääletamissedel:

- 1) millel ei ole jaoskonnakomisjoni pitsati kaht jäljendit;
- 2) millele ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit või millele on neid kirjutatud rohkem kui üks;
- 3) millele kirjutatud registreerimisnumber on parandatud või
- 4) millele kirjutatud registreerimisnumber ei ole loetav.

(8) Kui hääletamissedelile ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit, kuid valija tahe on üheselt arusaadav, loetakse hääletamissedel kehtivaks.

(9) Hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(10) Pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist pakitakse kehtivad sedelid kandidaatide kaupa, eraldi pakkidesse pannakse kehtetud sedelid, valijatele välja andmata jäänud sedelid ja valijate tagastatud rikutud sedelid. Pakile märgitakse, millise valimisjaoskonna sedelid, millised ja kui palju neid pakis on. Märkele kirjutab alla jaoskonnakomisjoni esimees.

(11) Hääletamissedelid, hääletamissedelite arvestusleht ja hääletamistulemuste protokoll edastatakse viivitamata valla või linna valimiskomisjonile.

(12) Hääletamistulemused tehakse jaoskonnakomisjonis kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma jaoskonnakomisjoni liikmete suulisi korraldusi.”;

42)paragrahv 58 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 58. Välisriigis hääletanud valijate hääletamistulemuste kindlakstegemine

(1) Häälte lugemist korraldab ja hääletamissedeli kehtivuse üle otsustab Tallinna linna häältelugemiskomisjon.

(2) Välisriigis hääletanud valijate häälte lugemist alustab häältelugemiskomisjon käesoleva seaduse §-s 56 ettenähtud ajal. Ümbrike avamise juures peab viibima vähemalt kolm häältelugemiskomisjoni liiget.

(3) Välisriigis hääletanud valijate hääletamissedeleid sisaldavad sisemised ümbrikud avatakse ja hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend.

(4) Häältelugemiskomisjon teeb hääletamissedelite alusel kindlaks välisriigis hääletanud valijate arvu, kehtetuks tunnistatud hääletamissedelite arvu ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu. Hääletamissedeli kehtetuks tunnistamisel järgitakse käesoleva seaduse § 57 lõigetes 7 ja 8 ettenähtut.

(5) Välisriigis hääletanud valijate hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse protokoll, millele kirjutab alla Tallinna linna valimiskomisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(6) Välisriigis hääletanud valijate hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma häältelugemiskomisjoni liikme suulisi korraldusi.”;

43)paragrahvi 59 lõike 2 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Jaoskonnakomisjonidelt laekunud protokollide, valijate nimekirja ja hääletamissedelite arvestuslehtede alusel teeb häältelugemiskomisjon kindlaks valijate nimekirja kantud valijate arvu, hääletamissedeli saanud

valijate arvu, hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu ning kannab need protokollid.”;

44)paragrahvi 59 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kui hääletamissedelite ülelugemise teel saadud arvud erinevad jaoskonnakomisjoni protokollis või valijate nimekirjas olevatest, märgib hääletugemiskomisjon oma protokollis lisas erinevused ning neid tinginud asjaolud. Jaoskonnakomisjoni protokollis ega hääletamissedelite arvestuslehte ei muudeta. Lõplike hääletamistulemuste kohta teeb otsuse hääletugemiskomisjon.”;

45)paragrahvi 59¹ lõike 5 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Riigi valimisteenistus teeb iga valla ja linna ning alaliselt välisriigis elavate valijate kohta kindlaks.”;

46)paragrahvi 59¹ lõike 7 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Elektroniliselt antud häälte lugemine on avalik.”;

47)paragrahvi 60 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kõigilt valla- ja linnasekretäridelt laekunud valla ja linna hääletamistulemuste ning välisriigis hääletanud valijate hääletamistulemuste protokollid ning elektroniliselt hääletanud valijate hääletamistulemuste ja valijate nimekirja alusel teeb Vabariigi Valimiskomisjon kindlaks valijate nimekirja kantud valijate arvu, hääletamissedeli saanud valijate arvu, hääletamisest osavõtnud valijate arvu, kehtetute hääletamissedelite arvu ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu.”;

48)paragrahvi 62 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Rahvastikuregistri valijate arvestusega seotud kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeeriumi eelarves selleks ettenähtud rahast.”;

49)paragrahvi 71 lõiget 1 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Valimisjaoskonna hääletamistulemuste kehtetuks tunnistamise korral saavad kordushääletamisel hääletada valijad, kes eelhääletamise ajal ja valimispäeval selles valimisjaoskonnas hääletasid.”;

50)paragrahvi 71 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kordushääletamisel käesoleva seaduse §-des 39, 44 ja 46 ning 7¹. ja 8. peatükis ettenähtut ei kohaldata.”;

51)paragrahvi 77¹ lõike 3 teises lauses asendatakse sõna „nimekirju” sõnaga „nimekirja”;

52)paragrahvi 77¹ lõike 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Hääletamis- ja valimistulemuste protokollide, hääletamissedelite arvestuslehtede ning muude valimisdokumentide säilitamise korraldab riigi valimisteenistus.”.

§ 2. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmine

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 8 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud juhul määrab volikogu, millise valimisringkonna kandidaatide poolt hääletab valija, kelle elukoha andmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna täpsusega.”;

2)paragrahvi 19 lõiget 1 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) tagada hääletamise korraldamisel valijate nimekirja kasutamine elektroniliselt;”;

3)paragrahvi 19 lõike 2 punkt 5¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5¹) kehtestab valimisvahendite ja väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamissedelitega ümbrike jaoskonnakomisjonidele edastamise korra ning jaotuspiirkonnad;”;

4)paragrahvi 20¹lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Valla- või linnasekretäri teenindamise korraldab valla- või linnavalitsus. Tallinna linnasekretär võib oma valimiste korraldamisega seotud ülesandeid täitma volitada ka teisi linna ametnikke või töötajaid, teavitades sellest riigi valimisteenistust.”;

5)paragrahvi 22 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Iga valla ja linna ning Tallinnas linnaosa territooriumil moodustatakse vähemalt üks valimisjaoskond. Valimisjaoskonnal on hääletamisruum või hääletamisruumid, kus korraldab hääletamist jaoskonnakomisjon.

(2) Valla- või linnavalitsus määrab hiljemalt 50. päeval enne valimispäeva määrusega kindlaks:

- 1) valimisjaoskondade arvu ja numeratsiooni ning milliseid hääletamisliike iga jaoskond korraldab;
- 2) hääletamisruumide asukohad eelhääletamise päevadel ja valimispäeval;
- 3) ühe valimisjaoskonna, kus valijad saavad hääletada kuudast kuni kolmanda päevani enne valimispäeva. Rohkem kui ühe valimisjaoskonna võib määrata riigi valimisteenistuse loal.

(3) Valimisjaoskonnad on alalised. Riigikogu, kohaliku omavalitsuse volikogu ja Euroopa Parlamendi valimistel ning rahvahääletusel korraldatakse hääletamine samades valimisjaoskondades, kui valla- või linnavalitsus ei määra teisiti, muutes käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust. Muudatustest teavitab valla- või linnavalitsus viivitamata riigi valimisteenistust.

(4) Hääletamisruum või hääletamisruumid võivad igal eelhääletamise päeval asuda erinevas asukohas. Riigi valimisteenistuse loal võib valla- või linnavalitsus määrata, et valimisjaoskonnal on samal eelhääletamise päeval avatud rohkem kui üks hääletamisruum.”;

6)paragrahvi 23 lõikes 1 asendatakse sõnad „valimisjaoskonna territooriumil” sõnaga „valimisjaoskonnas”;

7)paragrahvis 23¹asendatakse sõnad „territooriumil hääletamisruumis” sõnaga „hääletamisruumides”;

8)paragrahvi 24 lõike 3 sissejuhatavat lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Valijate arvestust peetakse isiku kohta rahvastikuregistrisse kantud järgmiste andmete alusel.”;

9)paragrahv 26 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 26. Valijate teavitamine hääletamise võimalustest

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab valimiste teabelehe koostamise ja saatmise hiljemalt kümnendal päeval enne valimispäeva. Valijale, kellel on Eesti teabeväravas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadress, saadetakse teabeleht elektrooniliselt.

(2) Valimiste teabelehele kantakse:

- 1) teave hääletamisõiguse tingimuste kohta;
- 2) teave hääletamisvõimaluste kohta vallas või linnas;
- 3) muu teave hääletamise kohta.”;

10)paragrahvi 27 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab rahvastikuregistri andmete alusel valijate nimekirja koostamise ja edastab valijate nimekirja riigi valimisteenistusele hiljemalt 25. päeval enne valimispäeva.

(2) Valijate nimekirja pidamise aluseks on käesoleva seaduse § 24 lõikes 3 ettenähtud andmed valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga. Valijate nimekirja pidamisel võetakse arvesse ka käesoleva seaduse § 24 lõike 3 punktides 1–5 nimetatud andmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatused. Elukohta ja viibimiskoha aadressiandmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatusi arvesse ei võeta.

(3) Valijate nimekirja ei kanta andmeid isiku kohta, kelle kohus on karistusregistri andmetel süüdi mõistnud kuriteos ja kes valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga kannab valimispäevani vanglakaristust.

(4) Valija kohta kantakse valijate nimekirja tema rahvastikuregistrisse kantud elukohta aadress valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga. Kui rahvastikuregistrisse ei ole kantud valija elukohta aadressi ja on olemas viibimiskoha aadress, kantakse valijate nimekirja tema viibimiskoha aadress. Kui valija elukohta andmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega, kantakse valijate nimekirja tema elukoht valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega.

(5) Valijate nimekirja kantakse valija kohta järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) elu- või viibimiskoha aadress;
- 4) valimisringkonna number käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud aadressiandmete alusel 30. päeval enne valimispäeva;

5) märke valijale hääletamisedeli väljastamise kohta ning andmed hääletamise aja ja koha kohta.”;

11)paragrahvi 28 lõikes 2 asendatakse sõna „loal” sõnaga „asukohas”;

12)paragrahvi 29 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui valija leiab, et tema kohta valijate nimekirja kantud andmetes on viga, esitab ta vea parandamise avalduse jaoskonnakomisjonile, kes edastab selle viivitamata valla- või linnasekretärile.

(2) Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötlejaga läbi ning vastab avaldajale. Vea parandamise korral edastab rahvastikuregistri vastutav töötleja paranduse riigi valimisteenistusele.”;

13)paragrahvi 30 lõike 1 punktist 1 jäetakse välja sõna „üheski”;

14)paragrahvi 30 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Valijate nimekirjas muudatuse tegemiseks esitab isik rahvastikuregistrisse kandmiseks või valijate arvestuse aluseks olevate registriandmete muutmiseks avalduse valla- või linnasekretärile. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötlejaga läbi ja vastab isikule viivitamata. Kui rahvastikuregistri valijate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid muudetakse selliselt, et see toob kaasa muudatuse valijate nimekirjas, edastab rahvastikuregistri vastutav töötleja muudatuse riigi valimisteenistusele.”;

15)paragrahvi 30 lõiked 3 ja 4 tunnistatakse kehtetuks;

16)paragrahvi 30 lõikest 8 jäetakse välja sõnad „ning see tehakse jaoskonnakomisjonile viivitamata teatavaks”;

17)paragrahvi 40 lõike 1 esimest lauset täiendatakse pärast sõna „hääletamisruumis” sõnadega „või hääletamisruumides”;

18)paragrahvi 40 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Hääletamisruumis on hääletamisedelite väljaandmise kohad, hääletamiskabiinid ja hääletamiskast. Hääletamisruumis, kus korraldatakse väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletamist, on eraldi hääletamiskabiin ja hääletamiskast väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletavate valijate jaoks. Hääletamisruumis on välja pandud asukoha valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri ja Tallinnas lisaks ülelinnaline nimekiri.”;

19)paragrahvi 41 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Hääletamiskabiinis on laud ja kirjutusvahend. Hääletamiskabiini seinal on asukoha valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri, välja arvatud kabiinis, mis on ette nähtud väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletavatele valijatele.”;

20)paragrahvi 42 lõikest 1 jäetakse välja teine lause;

21)paragrahvi 44 lõiked 2 ja 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eelhääletamine toimub:

1) kuuendast kuni kolmanda päevani enne valimispäeva käesoleva seaduse § 22 lõike 2 punkti 3 alusel määratud valimisjaoskonnas. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

2) teisest kuni esimese päevani enne valimispäeva kõigis valimisjaoskondades. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

3) kuuendast kuni kolmanda päevani enne valimispäeva valija asukohas, kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeaustuses ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni;

4) kuuendast kuni esimese päevani enne valimispäeva elektrooniliselt. Hääletamine algab kuuendal päeval enne valimispäeva kell 9.00 ja kestab ööpäevaringelt kuni valimispäevale eelneva päeva kella 20.00-ni.

(3) Kodus hääletamine korraldatakse käesolevas seaduses ettenähtud juhtudel teisel ja esimesel päeval enne valimispäeva ning valimispäeval ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni.”;

22)paragrahvi 45 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Valija hääletab tema elukohajärgse valimisringkonna territooriumil asuvas valimisjaoskonnas, välja arvatud käesoleva seaduse §-des 47–49 ja 51 ning 7¹. peatükis ettenähtud juhtudel.

(2) Hääletamisedeli saamiseks esitab valija jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi.

(3) Jaoskonnakomisjoni liige kontrollib valijate nimekirjast, et valijal on hääletamisõigus ja valija elukoht asub selles valimisringkonnas.

(4) Kui kontrolli tulemusena selgub, et valijal on õigus hääletada, teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab valija allkirja.

(5) Valija täidab hääletamisedeli hääletamiskabiinis.

(6) Valija kirjutab hääletamisedelile selleks ettenähtud kohta ühe oma elukohajärgse valimisringkonna kandidaadi registreerimisnumbri, kelle poolt ta hääletab.

(7) Valija täidab hääletamisedeli ise. Kui valija ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamisedelit ise täitma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine valija, kuid mitte tema elukohajärgse valimisringkonna kandidaat.

(8) Valija ei või hääletamisedelit hääletamisruumist välja viia. Kui valija rikub hääletamisedeli, on tal õigus saada jaoskonnakomisjonilt uus sedel. Valija peab rikutud või kasutamata hääletamisedeli jaoskonnakomisjonile tagastama.

(9) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab valija sedeli kokku ja annab selle jaoskonnakomisjoni liikmele, kes paneb kokkumurtud hääletamisedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.

(10) Valija laseb hääletamisedeli hääletamiskasti ise. Kui valija ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamisedelit ise hääletamiskasti laskma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine valija.

(11) Kui valija tagastab hääletamisedeli ning loobub hääletamisest, eemaldab jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirjast märke valijale hääletamisedeli väljastamise kohta.”;

23)paragrahvi 46 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

24)paragrahv 47 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 47. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda toimuva eelhääletamise erisused

Valijal on käesoleva seaduse § 44 lõike 2 punktis 1 sätestatud ajal võimalik hääletada väljaspool oma elukohajärgset valimisringkonda valla- või linnavalitsuse määratud valimisjaoskonnas. Valla- või linnavalitsus võib määrata jaoskonnakomisjoni, kes korraldab hääletamist ainult valija asukohas (§ 49), kinnipidamiskohas, haiglas või ööpäevases hoolekandeesutuses (§ 51).”;

25)paragrahv 48 muudetakse sõnastatakse järgmiselt:

„§ 48. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletamisruumis toimuv eelhääletamine

(1) Väljaspool oma elukohajärgset valimisringkonda hääletamisruumis hääletada sooviv valija esitab jaoskonnakomisjoni liikmele isikut tõendava dokumendi.

(2) Jaoskonnakomisjoni liige kontrollib valijate nimekirjast, et valijal on hääletamisõigus ja millises valimisringkonnas asub valija elukoht.

(3) Kui kontrolli tulemusena selgub, et valijal on õigus hääletada, teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab valija allkirja.

(4) Jaoskonnakomisjoni liige annab valijale hääletamisedeli, kaks ümbrikku ja valija elukohajärgse valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja.

(5) Valija täidab hääletamisedeli käesoleva seaduse § 45 lõigetes 5–8 ja 11 ettenähtud järgides.

(6) Valija paneb sedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbrikku. Viimase paneb valija jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbrikku. Valimisele ümbrikule kannab jaoskonnakomisjon valija andmed. Ümbriku laseb valija väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletavate valijate sedelitele ettenähtud hääletamiskasti.”;

26)paragrahv 49 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 49. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda valija asukohas toimuv eelhääletamine

(1) Kui väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletada sooviv valija ei saa terviseseisundi või muu mõjuva põhjuse tõttu hääletada hääletamisruumis, võib ta kuni valimispäevale eelneva kolmanda päeva kella 14.00-ni esitada kirjaliku taotluse oma asukohas hääletamiseks asukohajärgsele valla- või linnavalitsusele või käesoleva seaduse §-s 47 ettenähtud jaoskonnakomisjonile. Jaoskonnakomisjon registreerib taotluse. Valla- või linnavalitsus registreerib taotluse ja edastab selle vastavale jaoskonnakomisjonile.

(2) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 45 lõigetes 6–8 ja 11 ning § 48 lõigetes 1–4 ja 6 ettenähtut järgides.”;

27)paragrahvi 51 lõikes 1 asendatakse sõnad „§ 44 lõike 2 punktis 2” sõnadega „§ 44 lõike 2 punktis 3”;

28)paragrahvi 51 lõikes 2 asendatakse sõnad „§ 47 lõikes 2” sõnadega „§-s 47”;

29)paragrahvi 51 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 45 lõigetes 6–8 ja 11 ning § 48 lõigetes 1–4 ja 6 ettenähtut järgides.”;

30)paragrahvi 52 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui valija ei saa oma tervises seisundi või muu mõjuva põhjuse tõttu hääletada hääletamisruumis, võib ta taotleda kodus hääletamist.

(2) Kodus hääletamise korraldamiseks esitab valija kuni valimispäeva kella 14.00-ni kirjaliku taotluse.

(3) Valija võib esitada kodus hääletamise taotluse ka telefoni teel teisel ja esimesel päeval enne valimispäeva kella 12.00-st kuni 20.00-ni ning valimispäeval kella 9.00-st kuni 14.00-ni.

(4) Kodus hääletamise taotlus peab sisaldama:

- 1) valija nime;
- 2) valija isikukoodi;
- 3) valija aadressi;
- 4) valija sidevahendi numbrit;
- 5) kodus hääletamise põhjust.

(5) Kodus hääletamise taotlus registreeritakse. Kui kodus hääletamist korraldab jaoskonnakomisjon leiab, et taotlus ei ole põhjendatud, teavitab ta taotluse rahuldamata jätmise asjaoludest selle esitajat.

(6) Kodus hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 45 lõigetes 1–4, 6–8 ja 11 ettenähtut järgides. Nimetatud liikmete määramisel lähtutakse põhimõttest, et nad ei ole sama erakonna liikmed või sama erakonna või valimisliidu ettepanekul jaoskonnakomisjoni liikmeks esitatud.

(7) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab valija sedeli kokku ja laseb hääletamiskasti käesoleva seaduse § 45 lõikes 10 sätestatud korras.”;

31)seadust täiendatakse §-ga 52¹ järgmises sõnastuses:

„§ 52¹. Hääletamine ilma valijate nimekirja kasutamata

(1) Kui valijate nimekirja ei ole võimalik kasutada, paneb valija hääletamisedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbrikku. Viimase paneb valija jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbrikku. Valimisele ümbrikule kannab jaoskonnakomisjon valija andmed.

(2) Hääletamisedeliga ümbriku annab valija jaoskonnakomisjoni liikmele. Jaoskonnakomisjoni liikmed hoiavad hääletamisedeliga ümbrikku käesoleva seaduse § 46 lõikes 5 sätestatud korras kuni neil on võimalik kontrollida valijate nimekirjast valija hääletamisõigust.

(3) Kui kontrolli tulemusena selgub, et valijal on õigus hääletada, siis:

- 1) elukohajärgse valimisringkonna valija hääletamisedeliga valimine ümbrik avatakse ja sisemine ümbrik lastakse elukohajärgselt hääletanud valijate hääletamiskasti;
- 2) väljaspool elukohajärgset valimiringkonda hääletanud valija hääletamisedeliga ümbrik lastakse väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamiskasti.

(4) Hääletamise kohta teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke.

(5) Kui valijat ei ole valijate nimekirjas, ta on valijate nimekirja andmetel juba hääletanud või ta on hääletanud väljaspool elukohajärgset valimisringkonda pärast käesoleva seaduse § 44 lõike 2 punktis 1 või 3 sätestatud aega, jäetakse valija hääletamisedeliga ümbrik arvestamata.”;

32)paragrahv 53 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 53. Eelhääletamise ajal väljaspool elukohajärgset valimisringkonda antud häälte arvestamine

(1) Jaoskonnakomisjon pakib viivitamata pärast väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletamise lõppemist valijate hääletamissedelitega ümbrikud valdade ja linnade kaupa ning edastab need valla või linna valimiskomisjonile, kes edastab need riigi valimisteenistusele käesoleva seaduse § 19 lõike 2 punkti 5¹ alusel kehtestatud korra kohaselt.

(2) Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valija hääletamissedeliga ümbrik tuleb edastada valija elukohajärgsele valla või linna valimiskomisjonile hiljemalt valimispäeval kell 12.00.

(3) Saanud hääletamissedelitega ümbrikud, kontrollib valla või linna valimiskomisjon valijate nimekirjast, kas valija elukoht on selles vallas või linnas.

(4) Kui valijat ei ole kantud valijate nimekirja selles valimisringkonnas, jätab valla või linna valimiskomisjon valija hääletamissedeliga ümbriku arvestamata.

(5) Pärast käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 ettenähtud toiminguid avab valla või linna valimiskomisjon välimised ümbrikud ning hoiustab sisemised hääletamissedelitega ümbrikud kuni hääletamistulemuste kindlakstegemise alguseni.”;

33)paragrahvis 53² asendatakse sõnad „§ 44 lõike 2 punktis 3” sõnadega „§ 44 lõike 2 punktis 4”;

34)paragrahvi 54 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Jaoskonnakomisjon avab hääletamiskastid pärast hääletamise lõppemist. Avamise juures peab olema üle poole jaoskonnakomisjoni koosseisust.

(2) Enne hääletamiskastide avamist peab jaoskonnakomisjon üle lugema ja kustutama kõik valijatele välja andmata jäänud, samuti valijate tagastatud rikutud hääletamissedelid. Hääletamissedelid kustutatakse sedeli nurga äralõikamisega.

(3) Enne hääletamiskasti avamist koostab jaoskonnakomisjon hääletamissedelite arvestuslehe.

(4) Hääletamiskasti avades kontrollitakse sellel olevate turvaelementide seisukorda.

(5) Kodus hääletanute ja käesoleva seaduse § 52¹ lõike 3 punkti 1 alusel hääletamiskasti lastud hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning sedelid pannakse hääletamisruumis hääletanute hääletamissedelite hulka.

(6) Jaoskonnakomisjon teeb hääletamiskastides olnud sedelite alusel kindlaks kehtetute sedelite arvu ning kandidaatidele, erakondadele ja valimisliitudele antud hääle arvu ning kannab need protokollile.

(7) Kehtetuks tunnistatakse hääletamissedel:

- 1) millel ei ole jaoskonnakomisjoni pitsati kaht jäljendit;
- 2) millele ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit või millele on neid kirjutatud rohkem kui üks;
- 3) millele kirjutatud numbriga kandidaati ei kandideeri selles valimisringkonnas;
- 4) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber on parandatud või
- 5) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber ei ole loetav.

(8) Kui hääletamissedelile ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit, kuid valija tahe on üheselt arusaadav, loetakse hääletamissedel kehtivaks.

(9) Hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(10) Pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist pakitakse kehtivad sedelid kandidaatide kaupa, eraldi pakkidesse pannakse kehtetud sedelid, valijatele välja andmata jäänud sedelid ja valijate tagastatud rikutud sedelid. Pakile märgitakse, millise valimisjaoskonna sedelid, millised ja kui palju neid pakis on. Märkele kirjutab alla jaoskonnakomisjoni esimees.

(11) Hääletamissedelid, hääletamissedelite arvestusleht ja hääletamistulemuste protokoll edastatakse viivitamata valla või linna valimiskomisjonile.

(12) Hääletamistulemused tehakse jaoskonnakomisjonis kindlaks avalikult.”;

35)paragrahvi 54² lõikes 1 asendatakse numbrid „19.00” numbritega „20.00”;

36)paragrahvi 54² lõike 5 sissejuhatavas lauseosas asendatakse sõna „valimisjaoskonna” sõnaga „valimisringkonna”;

37)paragrahvi 54² lõikest 7 jäetakse välja viimane lause;

38)paragrahvi 54²lõige 8 tunnistatakse kehtetuks;

39)seadust täiendatakse §-ga 54³järgmises sõnastuses:

„§ 54³. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamistulemuste kindlakstegemine

(1) Häälte lugemist korraldab ja hääletamissedeli kehtivuse üle otsustab valla või linna valimiskomisjon.

(2) Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate häälte lugemist alustab valla või linna valimiskomisjon valimispäeval kell 20.00. Ümbrike avamise juures peavad viibima vähemalt kolm valla või linna valimiskomisjoni liiget.

(3) Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamissedeleid sisaldavad sisemised ümbrikud avatakse ja hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend.

(4) Valla või linna valimiskomisjon teeb hääletamissedelite alusel valimisringkonna kohta kindlaks kehtetuks tunnistatud hääletamissedelite arvu ning kandidaatidele, erakondadele ja valimisliitudele antud häälte arvu. Hääletamissedeli kehtetuks tunnistamisel järgitakse käesoleva seaduse § 54 lõigetes 7 ja 8 sätestatud.

(5) Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse valimisringkonna protokoll, millele kirjutab alla valla või linna valimiskomisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(6) Hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma valla või linna valimiskomisjoni liikme suulisi korraldusi.”;

40)paragrahvi 55 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Jaoskonnakomisjonidelt laekunud protokollide, eelhääletamisel väljaspool valimisringkonda hääletanud valijate hääletamistulemuste protokoll, valijate nimekirja, hääletamissedelite arvestuslehtede ning elektrooniliselt hääletanud valijate hääletamistulemuste alusel teeb valla või linna valimiskomisjon iga valimisringkonna kohta kindlaks hääletamissedeli saanud valijate arvu, hääletamisest osavõtnud valijate arvu, kehtetute hääletamissedelite arvu ning kandidaatidele, erakondadele ja valimisliitudele antud häälte arvu. Saadud tulemust kontrollitakse hääletamissedelite ülelugemise teel.

(2) Kui hääletamissedelite ülelugemise teel saadud arvud erinevad jaoskonnakomisjoni protokollis või valijate nimekirjas olevatest, märgib valla või linna valimiskomisjon oma protokollis lisas erinevused ja neid tinginud asjaolud. Jaoskonnakomisjoni protokollis ega hääletamissedelite arvestuslehte ei muudeta. Lõplike hääletamistulemuste kohta teeb otsustuse valla või linna valimiskomisjon.

(3) Valla või linna hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostab valla või linna valimiskomisjon protokoll, millele kirjutab alla komisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(4) Hääletamistulemused tehakse valla või linna valimiskomisjonis kindlaks avalikult.”;

41)paragrahvi 57¹lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimistel ei kohaldata käesoleva seaduse §-des 47 ja 48 ning 7¹. peatükis ettenähtut. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda valija asukohas toimuv eelhääletamine (§ 49) ning hääletamine kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses (§ 51) korraldatakse ainult ühineva kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil. Valla- või linnavalitsus määrab jaoskonnakomisjoni, kes korraldab hääletamist valija asukohas või kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses.”;

42)paragrahvi 58 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Rahvastikuregistri valijate arvestusega seotud kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeriumi eelarves selleks ettenähtud rahast.”;

43)paragrahvi 67 täiendatakse lõikega 1¹järgmises sõnastuses:

„(1¹) Valimisjaoskonna hääletamistulemuste kehtetuks tunnistamise korral saavad kordushääletamisel hääletada valijad, kes eelhääletamise ajal ja valimispäeval selles valimisjaoskonnas hääletasid.”;

44)paragrahvi 70²lõike 3 teises lauses asendatakse sõna „nimekirju” sõnaga „nimekirja”;

45)paragrahvi 70²lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Hääletamis- ja valimistulemuste protokollide, hääletamissedelite arvestuslehtede ning muude valimisdokumentide säilitamise korraldab valla- või linnasekretär.”.

§ 3. Rahvahääletuse seaduse muutmine

Rahvahääletuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 14 lõiget 1 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) tagada hääletamise korraldamisel hääletajate nimekirja kasutamine elektrooniliselt;”;

2)paragrahvi 14 lõike 2 punkt 5¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5¹) kehtestab valimisvahendite jaoskonnakomisjonidele edastamise korra ning jaotuspiirkonnad;”;

3)paragrahvi 15¹lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Valla- või linnasekretäri teenindamise korraldab valla- või linnavalitsus. Tallinna linnasekretär võib oma hääletamise korraldamisega seotud ülesandeid täitma volitada ka teisi linna ametnikke või töötajaid, teavitades sellest riigi valimisteenistust.”;

4)paragrahvi 17 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Iga valla ja linna ning Tallinnas linnaosa territooriumil moodustatakse vähemalt üks jaoskond. Jaoskonnal on hääletamisruum või hääletamisruumid, kus korraldab hääletamist jaoskonnakomisjon.

(2) Valla- või linnavalitsus määrab hiljemalt 50. päeval enne rahvahääletuse päeva määрусega kindlaks:

- 1) jaoskondade arvu ja numeratsiooni ning milliseid hääletamisliike iga jaoskond korraldab;
- 2) hääletamisruumide asukohad eelhääletamise päeval ja rahvahääletuse päeval;
- 3) ühe jaoskonna, kus hääletajad saavad hääletada kuuendast kuni kolmanda päevani enne rahvahääletuse päeva. Rohkem kui ühe jaoskonna võib määrata riigi valimisteenistuse loal.

(3) Jaoskonnad on alalised. Riigikogu, kohaliku omavalitsuse volikogu ja Euroopa Parlamendi valimistel ning rahvahääletusel korraldatakse hääletamine samades jaoskondades, kui valla- või linnavalitsus ei määra teisiti, muutes käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust. Muudatustest teavitab valla- või linnavalitsus viivitamata riigi valimisteenistust.

(4) Hääletamisruum või hääletamisruumid võivad igal eelhääletamise päeval asuda erinevas asukohas. Riigi valimisteenistuse loal võib valla- või linnavalitsus määrata, et jaoskonnal on samal eelhääletamise päeval avatud rohkem kui üks hääletamisruum.”;

5)paragrahvi 18 lõikes 1 asendatakse sõnad „jaoskonna territooriumil” sõnaga „jaoskonnas”;

6)paragrahvis 19 asendatakse sõnad „territooriumil hääletamisruumis” sõnaga „hääletamisruumides”;

7)paragrahvi 21 lõike 3 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Hääletajate arvestust peetakse isiku kohta rahvastikuregistrisse kantud järgmiste andmete alusel.”;

8)paragrahv 22 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 22. Hääletajate teavitamine hääletamise võimalustest

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab rahvahääletuse teabelehe koostamise ja saatmise hiljemalt kümnendal päeval enne rahvahääletuse päeva. Hääletajale, kellel on Eesti teabeväravas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadress, saadetakse teabeleht elektrooniliselt.

(2) Rahvahääletuse teabelehele kantakse:

- 1) teave hääletamisõiguse tingimuste kohta;
- 2) teave hääletamisvõimaluste kohta vallas või linnas;
- 3) rahvahääletusele pandud küsimus või seaduseelnõu pealkiri ja Riigi Teatajas avaldamise märged;
- 4) muu teave hääletamise kohta.”;

9)paragrahvi 23 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab rahvastikuregistri andmete alusel hääletajate nimekirja koostamise ja edastab hääletajate nimekirja riigi valimisteenistusele hiljemalt 25. päeval enne rahvahääletuse päeva.

(2) Hääletajate nimekirja pidamise aluseks on käesoleva seaduse § 21 lõikes 3 ettenähtud andmed rahvahääletuse päevale eelneva 30. päeva seisuga. Hääletajate nimekirja pidamisel võetakse arvesse ka § 21 lõike 3 punktides 1–5 nimetatud andmetes pärast rahvahääletuse päevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatused. Elukoha ja viibimiskoha aadressiandmetes pärast rahvahääletuse päevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatusi arvesse ei võeta.

(3) Hääletajate nimekirja ei kanta andmeid isiku kohta, kelle kohus on karistusregistri andmetel süüdi mõistnud kuriteos ja kes rahvahääletuse päevale eelneva 30. päeva seisuga kannab rahvahääletuse päevani vanglakaristust.

(4) Hääletaja kohta kantakse hääletajate nimekirja tema rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadress rahvahääletuse päevale eelneva 30. päeva seisuga. Kui rahvastikuregistrisse ei ole kantud hääletaja elukoha aadressi ja on olemas viibimiskoha aadress, kantakse hääletajate nimekirja tema viibimiskoha aadress. Kui hääletaja elukoha andmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega, kantakse hääletajate nimekirja tema elukoha andmed valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega.

(5) Hääletajate nimekirja kantakse hääletaja kohta järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) elu- või viibimiskoha aadress;
- 4) märge hääletajale hääletamisedeli väljastamise kohta ning andmed hääletamise aja ja koha kohta.”;

10)paragrahvi 24 lõikes 2 asendatakse sõna „loal” sõnaga „asukohas”;

11)paragrahv 25 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 25. Hääletajate nimekirja kantud andmete õigsuse kontrollimine ja vea parandamine

(1) Kui hääletaja leiab, et tema kohta hääletajate nimekirja kantud andmetes on viga, esitab ta vea parandamise avalduse jaoskonnakomisjonile, kes edastab selle viivitamata valla- või linnasekretärile.

(2) Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötlejaga viivitamata läbi ja vastab avaldajale. Vea parandamise korral edastab rahvastikuregistri vastutav töötleja paranduse riigi valimisteenistusele.”;

12)paragrahvi 26 lõike 1 punktist 1 jäetakse välja sõna „üheski”;

13)paragrahvi 26 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Hääletajate nimekirjas muudatuse tegemiseks esitab isik rahvastikuregistrisse kandmise või hääletajate arvestuse aluseks olevate registriandmete muutmise avalduse valla- või linnasekretärile. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötlejaga läbi ja vastab isikule viivitamata. Kui rahvastikuregistri hääletajate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid muudetakse selliselt, et see toob kaasa muudatuse hääletajate nimekirjas, edastab rahvastikuregistri vastutav töötleja muudatuse riigi valimisteenistusele.”;

14)paragrahvi 26 lõiked 3 ja 4 tunnistatakse kehtetuks;

15)paragrahvi 26 lõikest 8 jäetakse välja sõnad „ning see tehakse jaoskonnakomisjonile viivitamata teatavaks”;

16)paragrahvi 27 lõike 1 esimest lauset täiendatakse pärast sõna „hääletamisruumis” sõnadega „või hääletamisruumides”;

17)paragrahvi 27 lõikest 2 jäetakse välja teine lause;

18)paragrahvi 29 lõikest 1 jäetakse välja teine lause;

19)paragrahvi 30 lõike 4 teisest lausest jäetakse välja sõnad „ja laeval”;

20)paragrahvi 31 lõiked 2 ja 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eelhääletamine toimub:

- 1) kuuendast kuni kolmanda päevani enne rahvahääletuse päeva käesoleva seaduse § 17 lõike 2 punkti 3 alusel määratud jaoskonnas. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;
- 2) teisest kuni esimese päevani enne rahvahääletuse päeva kõigis jaoskondades. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;
- 3) kuuendast kuni kolmanda päevani enne rahvahääletuse päeva kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeaustuses ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni;

4) kuuendast kuni esimese päevani enne rahvahääletuse päeva elektrooniliselt. Hääletamine algab kuuendal päeval enne rahvahääletuse päeva kell 9.00 ja kestab ööpäevaringselt kuni rahvahääletuse päevale eelneva päeva kella 20.00-ni.

(3) Kodus hääletamine korraldatakse käesolevas seaduses ettenähtud juhtudel teisel ja esimesel päeval enne rahvahääletuse päeva ning rahvahääletuse päeval ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni.”;

21)paragrahvi 32 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Hääletamisedeli saamiseks esitab hääletaja jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi.

(2) Jaoskonnakomisjoni liige kontrollib hääletajate nimekirjast, et hääletajal on hääletamisõigus.

(3) Kui kontrolli tulemusena selgub, et hääletajal on õigus hääletada, teeb jaoskonnakomisjoni liige hääletajate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab hääletaja allkirja.

(4) Hääletaja täidab hääletamisedeli hääletamiskabiinis.

(5) Hääletaja teeb hääletamisedelile märke vastuse „jah”- või „ei”-lahtrisse.

(6) Hääletaja täidab hääletamisedeli ise. Kui hääletaja ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamisedelit ise täitma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine hääletaja.

(7) Hääletaja ei või hääletamisedelit hääletamisruumist välja viia. Kui hääletaja rikub hääletamisedeli, on tal õigus saada jaoskonnakomisjonilt uus sedel. Hääletaja peab rikutud või kasutamata hääletamisedeli jaoskonnakomisjonile tagastama.

(8) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab hääletaja sedeli kokku ja annab selle jaoskonnakomisjoni liikmele, kes paneb kokkumurtud hääletamisedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.

(9) Hääletaja laseb hääletamisedeli hääletamiskasti ise. Kui hääletaja ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamisedelit ise hääletamiskasti laskma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine hääletaja.

(10) Kui hääletaja tagastab hääletamisedeli ning loobub hääletamisest, eemaldab jaoskonnakomisjoni liige hääletajate nimekirjast märke hääletajale hääletamisedeli väljastamise kohta.”;

22)paragrahvi 33 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

23)paragrahvid 34, 35 ja 36 tunnistatakse kehtetuks;

24)paragrahvi 38 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses korraldab hääletamist käesoleva seaduse § 31 lõike 2 punktis 3 ettenähtud päevadel valla- või linnavalitsuse määratud jaoskonnakomisjon. Valla- ja linnavalitsus võib määrata jaoskonnakomisjoni, kes korraldab hääletamist ainult kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses.

(2) Kinnipidamiskoha, haigla ja ööpäevase hoolekandeesutuse administratsioon esitab taotluse hääletamise korraldamiseks käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud jaoskonnakomisjonile.

(3) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 27 lõikes 3 ning § 32 lõigetes 1–3, 5–7 ja 10 ettenähtud järgides.

(4)Pärast hääletamisedeli täitmist murrab hääletaja sedeli kokku ja laseb hääletamiskasti käesoleva seaduse § 32 lõikes 9 sätestatud korras.”;

25)paragrahvi 39 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui hääletaja ei saa tervises seisundi või muu mõjuva põhjuse tõttu hääletada hääletamisruumis, võib ta taotleda kodus hääletamist. Kodus hääletamise taotluse võib esitada ka hääletaja asukohas hääletamiseks.

(2) Kodus hääletamise korraldamiseks esitab hääletaja kuni rahvahääletuse päeva kella 14.00-ni kirjaliku taotluse.

(3) Hääletaja võib esitada kodus hääletamise taotluse ka telefoni teel teisel ja esimesel päeval enne rahvahääletuse päeva kella 12.00-st kuni 20.00-ni ning rahvahääletuse päeval kella 9.00-st kuni 14.00-ni.

(4) Kodus hääletamise taotlus peab sisaldama:

- 1) hääletaja nime;
- 2) hääletaja isikukoodi;
- 3) hääletaja aadressi;
- 4) hääletaja sidevahendi numbrit;

5) kodus hääletamise põhjust.

(5) Kodus hääletamise taotlus registreeritakse. Kui kodus hääletamist korraldab jaoskonnakomisjon leiab, et taotlus ei ole põhjendatud, teavitab ta taotluse rahuldamata jätmise asjaoludest selle esitajat.

(6) Kodus hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 27 lõiget 3 ning § 32 lõikeid 1–3, 5–7 ja 10 järgides. Nimetatud liikmete määramisel lähtutakse põhimõttest, et nad ei ole sama erakonna liikmed või sama erakonna ettepanekul jaoskonnakomisjoni liikmeks esitatud.

(7) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab hääletaja sedeli kokku ja laseb hääletamiskasti käesoleva seaduse § 32 lõikes 9 sätestatud korras.”;

26)paragrahvi 40 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Alaliselt välisriigis elav hääletaja, kes on kandnud hääletajate nimekirja ja kes ei ole hääletanud käesoleva seaduse 8. peatükis ettenähtud korras, võib hääletada üldises korras käesoleva seaduse §-s 31 ettenähtud ajal.”;

27)seadust täiendatakse §-ga 40¹ järgmises sõnastuses:

„§ 40¹. Hääletamine ilma hääletajate nimekirja kasutamata

(1) Kui hääletajate nimekirja ei ole võimalik kasutada, paneb hääletaja hääletamisedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbriku. Viimase paneb hääletaja jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbriku. Välimisele ümbrikule kannab jaoskonnakomisjon hääletaja andmed.

(2) Hääletamisedeliga ümbriku annab hääletaja jaoskonnakomisjoni liikmele. Jaoskonnakomisjoni liikmed hoiavad hääletamisedeliga ümbriku käesoleva seaduse § 33 lõikes 5 sätestatud korras kuni neil on võimalik kontrollida hääletajate nimekirjast hääletaja hääletamisõigust.

(3) Kui kontrolli tulemusena selgub, et hääletajal on õigus hääletada, siis hääletaja hääletamisedeliga välimine ümbrik avatakse ja sisemine ümbrik lastakse hääletamiskasti.

(4) Hääletamise kohta teeb jaoskonnakomisjoni liige hääletajate nimekirja märke.

(5) Kui hääletajat ei ole hääletajate nimekirjas või ta on hääletajate nimekirja andmetel juba hääletanud, jäetakse hääletaja hääletamisedeliga ümbrik arvestamata.”;

28)paragrahv 41 tunnistatakse kehtetuks;

29)paragrahvis 41²ja § 41³lõikes 1 asendatakse sõnad „§ 31 lõike 2 punktis 3” sõnadega „§ 31 lõike 2 punktis 4”;

30)paragrahvi 42 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

31)paragrahvi 42 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Välisriigis alaliselt elavale hääletajale ja rahvastikuregistri andmete alusel ajutiselt välisriigis viibivale hääletajale saadetakse elektrooniline rahvahääletuse teabeleht Eesti teabevärvas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadressil hiljemalt 60. päeval enne rahvahääletuse päeva.”;

32)paragrahvi 42 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Rahvahääletuse teabelehele kantakse:

- 1) teave hääletamisõiguse tingimuste kohta;
- 2) välisesinduse aadress;
- 3) kirja teel hääletamise taotluse esitamise, kirja teel hääletamise ja välisesinduses hääletamise kord;
- 4) kirja teel hääletamise taotluse välisesindusele laekumise tähtpäev;
- 5) kirja teel saadetava hääletamisedeli välisesindusele laekumise tähtpäev;
- 6) välisesinduses hääletamise aeg;
- 7) elektroonilise hääletamise aeg;
- 8) rahvahääletusele pandud küsimus või rahvahääletusele pandud seaduseelnõu pealkiri ja Riigi Teatajas avaldamise märged;
- 9) muu teave hääletamise kohta.”;

33)paragrahvi 43 lõigete 2 ja 3 sissejuhatavast lauseosast jäetakse välja sõnad „alaliselt välisriigis elavate”;

34)paragrahvi 45 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Hääletaja täidab hääletamisedeli käesoleva seaduse nõuete kohaselt. Hääletaja paneb täidetud sedeli ühte välisesinduse saadetud ümbriku. Sedeliga ümbriku paneb hääletaja välisesinduse saadetud teise ümbriku. Välimisele ümbrikule kantakse hääletaja andmed. Seejärel saadab hääletaja hääletamisedeli välisesindusele.”;

35)paragrahvi 45 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Välisesindus teeb käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tähtjaks laekunud hääletamisedeli alusel hääletajate nimekirja märke hääletamise kohta.”;

36)paragrahvi 47 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui hääletaja ei esita kirja teel hääletamise taotlust välisesindusele käesoleva seaduse § 43 lõikes 5 ettenähtud tähtjaga jooksul või ei saada hääletamisedelit välisesindusele § 45 lõikes 2 ettenähtud tähtpäevaks, võib ta hääletada välisesinduses selle määratud ajal.

(2) Välisesindus võimaldab hääletada vähemalt kahel päeval ajavahemikus 15. päevast kuni 10. päevani enne rahvahääletuse päeva.

(3) Hääletamist korraldav isik kontrollib hääletajate nimekirjast, et hääletajal on hääletamisõigus.

(4) Kui kontrolli tulemusena selgub, et hääletajal on õigus hääletada, teeb hääletamist korraldav isik hääletajate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab hääletaja allkirja.

(5) Välisesinduses täidab hääletaja hääletamisedeli käesoleva seaduse nõuete kohaselt. Seejärel paneb hääletaja täidetud sedeli ümbriku. Sedeliga ümbriku paneb hääletaja teise ümbriku. Välimisele ümbrikule kannab hääletamist korraldav isik hääletaja andmed.”;

37)paragrahvi 48 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Välisesindus edastab laekunud hääletamisedelitega ümbrikud riigi valimisteestusele. Kui hääletaja on hääletajate nimekirja andmetel juba hääletanud või on hääletanud mitu korda, siis jätab välisesindus hääletaja kõik hääletamisedelid arvestamata ning hääletamisedelitega ümbrikke riigi valimisteestusele ei edastata.

(2) Hääletamistulemusi kindlaks tehes arvestatakse neid hääletamisedeleid, mis välisesindus on riigi valimisteestusele saatnud hiljemalt neljandal päeval enne rahvahääletuse päeva.

(3) Välisriigis hääletanute hääletamistulemused teeb kindlaks Tallinna linna hääletelugemiskomisjon.

(4) Riigi valimisteestus edastab välisriigis hääletanute hääletamisedelid käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud hääletelugemiskomisjonile hiljemalt teisel päeval enne rahvahääletuse päeva.

(5) Ümbrikud välisriigis hääletanute hääletamisedelitega avatakse rahvahääletuse päeval hääletamistulemuste kindlakstegemiseks.”;

38)paragrahv 49 tunnistatakse kehtetuks;

39)paragrahvi 50 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Jaoskonnakomisjon avab hääletamiskastid pärast hääletamise lõppemist. Avamise juures peab olema üle poole jaoskonnakomisjoni liikmetest.

(2) Enne hääletamiskastide avamist loeb jaoskonnakomisjon üle ja kustutab kõik hääletajatele välja andmata jäänud hääletamisedelid ja hääletajate tagastatud rikutud hääletamisedelid. Hääletamisedelid kustutatakse sedeli nurga äralõikamisega.

(3) Enne hääletamiskastide avamist koostab jaoskonnakomisjon hääletamisedelite arvestuslehe.

(4) Hääletamiskasti avades kontrollitakse sellel olevate turvaelementide seisukorda.

(5) Kodus hääletanute ning käesoleva seaduse § 38 lõike 4 ja § 40¹ lõike 3 alusel hääletamiskasti lastud hääletamisedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning sedelid pannakse hääletamisruumis hääletanute hääletamisedelite hulka.

(6) Jaoskonnakomisjon teeb kindlaks hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu ning kannab need protokollis.

(7) Hääletamisedel tunnistatakse kehtetuks, kui:

1) sellel ei ole jaoskonnakomisjoni pitsati kaht jäljendit;

2) sellel ei ole täidetud ühtegi vastuselahtrit või on täidetud mõlemad vastuselahtrid või

3) sellel on vastus parandatud.

(8) Hääletamissedel kehtib, kui sellel ei ole täidetud ühtegi vastuselahtrit, kuid hääletaja tahe on üheselt arusaadav.

(9) Hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(10) Pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist pakitakse kehtivad sedelid vastusevariantide kaupa. Eraldi pakkidesse pannakse kehtetud sedelid, hääletajatele välja andmata jäänud sedelid ja hääletajate tagastatud rikutud sedelid. Pakile märgitakse, millise jaoskonna sedelid, millised sedelid ja kui palju neid pakis on. Märkele kirjutab alla jaoskonnakomisjoni esimees.

(11) Hääletamissedelid, hääletamissedelite arvestusleht ja hääletamistulemuste protokoll edastatakse viivitamata valla või linna valimiskomisjonile.

(12) Hääletamistulemused tehakse jaoskonnakomisjonis kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma jaoskonnakomisjoni liikmete suulisi korraldusi.”;

40)paragrahv 52 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 52. Välisriigis hääletanute hääletamistulemuste kindlakstegemine

(1) Häälte lugemist korraldab ja hääletamissedeli kehtivuse üle otsustab Tallinna linna häältelugemiskomisjon.

(2) Välisriigis hääletanute häälte lugemist alustab häältelugemiskomisjon rahvahääletuse päeval kell 20.00. Ümbrike avamise juures peab viibima vähemalt kolm häältelugemiskomisjoni liiget.

(3) Välisriigis hääletanute hääletamissedeleid sisaldavad sisemised ümbrikud avatakse ja hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend.

(4) Häältelugemiskomisjon teeb hääletamissedelite alusel kindlaks välisriigis hääletanute arvu, kehtetuks tunnistatud hääletamissedelite arvu ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu. Hääletamissedeli kehtetuks tunnistamisel järgitakse käesoleva seaduse § 50 lõigetes 7 ja 8 ettenähtut.

(5) Välisriigis hääletanute hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse protokoll, millele kirjutab alla Tallinna linna valimiskomisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(6) Välisriigis hääletanute hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma häältelugemiskomisjoni liikme suulisi korraldusi.”;

41)paragrahvi 53 lõike 2 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Jaoskonnakomisjonidelt laekunud protokollide, hääletajate nimekirja ja hääletamissedelite arvestuslehtede alusel teeb häältelugemiskomisjon kindlaks hääletajate nimekirja kantud hääletajate arvu, hääletamissedeli saanud hääletajate arvu, hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu.”;

42)paragrahvi 53 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kui hääletamissedelite ülelugemise teel saadud arvud erinevad jaoskonnakomisjoni protokollis või hääletajate nimekirjas olevatest, märgib häältelugemiskomisjon oma protokollis lisas erinevused ning neid tinginud asjaolud. Jaoskonnakomisjoni protokollis ega hääletamissedelite arvestuslehte ei muudeta. Lõplike hääletamistulemuste kohta teeb otsuse häältelugemiskomisjon.”;

43)paragrahvi 53¹lõikes 1 asendatakse numbrid „19.00” numbritega „20.00”;

44)paragrahvi 53¹lõike 5 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Riigi valimisteenistus teeb iga valla ja linna ning alaliselt välisriigis elavate hääletajate kohta kindlaks:”;

45)paragrahvi 53¹lõikest 7 jäetakse välja viimane lause;

46)paragrahvi 53¹lõige 8 tunnistatakse kehtetuks;

47)paragrahvi 54 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kõigilt valla- ja linnasekretäridelt laekunud valla ja linna hääletamistulemuste ning välisriigis hääletanute hääletamistulemuste protokollid ning elektrooniliselt hääletanud isikute hääletamistulemuste ja hääletajate nimekirja alusel teeb Vabariigi Valimiskomisjon kindlaks hääletajate nimekirja kantud hääletajate arvu, hääletamissedelite saanud hääletajate arvu, hääletamisest osavõtnud hääletajate arvu, kehtetute hääletamissedelite arvu ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu.”;

48)paragrahvi 55 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Rahvastikuregistri hääletajate arvestusega seotud kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeeriumi eelarves selleks eraldi ettenähtud rahast või Vabariigi Valitsuse eraldatud summast.”;

49)paragrahvi 61 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Jaoskonna hääletamistulemuste kehtetuks tunnistamise korral saavad kordushääletamisel hääletada hääletajad, kes eelhääletamise ajal ja rahvahääletuse päeval selles jaoskonnas hääletasid.”;

50)paragrahvi 61 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kordushääletamisel käesoleva seaduse §-des 33, 38 ja 40 ning 7¹. ja 8. peatükis ettenähtud ei kohaldata.”;

51)paragrahvi 64¹ lõike 3 teises lauses asendatakse sõna „nimekirju” sõnaga „nimekirja”;

52)paragrahvi 64¹ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Hääletamistulemuste protokollide, hääletamissedelite arvestuslehtede ja muude hääletamisdokumentide säilitamise korraldab riigi valimisteenistus.”.

§ 4. Riigikogu valimise seaduse muutmine

Riigikogu valimise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 15 lõiget 1 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) tagada hääletamise korraldamisel valijate nimekirja kasutamine elektrooniliselt.”;

2)paragrahvi 15 lõike 2 punktid 5 ja 5¹ muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„5) tagab valimiste korraldamiseks vajaliku inventari ja teenuste olemasolu ning haldab valimiste infosüsteemi ja valijate elektroonilise nimekirja infosüsteemi;

5¹) kehtestab valimisvahendite ja väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletavate valijate hääletamissedelitega ümbrike jaoskonnakomisjonidele edastamise korra ning jaotuspiirkonnad.”;

3)paragrahvi 17¹ lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Valla- või linnasekretäri teenindamise korraldab valla- või linnavalitsus. Tallinna linnasekretär võib oma valimiste korraldamisega seotud ülesandeid täitma volitada ka teisi linna ametnikke või töötajaid, teavitades sellest riigi valimisteenistust.”;

4)paragrahvi 19 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Iga valla ja linna ning Tallinnas linnaosa territooriumil moodustatakse vähemalt üks valimisjaoskond. Valimisjaoskonnal on hääletamisruum või hääletamisruumid, kus korraldab hääletamist jaoskonnakomisjon.

(2) Valla- või linnavalitsus määrab hiljemalt 50. päeval enne valimispäeva määrusega kindlaks:

1) valimisjaoskondade arvu ja numeratsiooni ning milliseid hääletamisliike iga jaoskond korraldab;

2) hääletamisruumide asukohad eelhääletamise päeval ja valimispäeval;

3) ühe valimisjaoskonna, kus valijad saavad hääletada kuuendast kuni kolmanda päevani enne valimispäeva. Rohkem kui ühe valimisjaoskonna võib määrata riigi valimisteenistuse loal.

(3) Valimisjaoskonnad on alalised. Riigikogu, kohaliku omavalitsuse volikogu ja Euroopa Parlamendi valimistel ning rahvahääletusel korraldatakse hääletamine samades valimisjaoskondades, kui valla- või linnavalitsus ei määra teisiti, muutes käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust. Muudatustest teavitab valla- või linnavalitsus viivitamata riigi valimisteenistust.

(4) Hääletamisruum või hääletamisruumid võivad igal eelhääletamise päeval asuda erinevas asukohas. Riigi valimisteenistuse loal võib valla- või linnavalitsus määrata, et valimisjaoskonnal on samal eelhääletamise päeval avatud rohkem kui üks hääletamisruum.”;

5)paragrahvi 19¹ lõikes 1 asendatakse sõnad „valimisjaoskonna territooriumil” sõnaga „valimisjaoskonnas”;

6)paragrahvis 19²asendatakse sõnad „territooriumil hääletamisruumis” sõnaga „hääletamisruumides”;

7)paragrahvi 20 lõike 3 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Valijate arvestust peetakse isiku kohta rahvastikuregistrisse kantud järgmiste andmete alusel.”;

8)paragrahv 21 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 21. Valijate teavitamine hääletamise võimalustest

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab valimiste teabelehe koostamise ja saatmise hiljemalt kümnendal päeval enne valimispäeva. Valijale, kellel on Eesti teabeväravas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadress, saadetakse teabeleht elektrooniliselt.

(2) Valimiste teabelehele kantakse:

- 1) teave hääletamisõiguse tingimuste kohta;
- 2) teave hääletamisvõimaluste kohta vallas või linnas;
- 3) muu teave hääletamise kohta.”;

9)paragrahvi 22 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab rahvastikuregistri andmete alusel valijate nimekirja koostamise ja edastab valijate nimekirja riigi valimisteenistusele hiljemalt 25. päeval enne valimispäeva.

(2) Valijate nimekirja pidamise aluseks on käesoleva seaduse § 20 lõikes 3 ettenähtud andmed valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga. Valijate nimekirja pidamisel võetakse arvesse ka käesoleva seaduse § 20 lõike 3 punktides 1–5 nimetatud andmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatused. Elukoha ja viibimiskoha aadressiandmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatusi arvesse ei võeta.

(3) Valijate nimekirja ei kanta andmeid isiku kohta, kelle kohus on karistusregistri andmetel süüdi mõistnud kuriteos ja kes valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga kannab valimispäevani vanglakaristust.

(4) Valija kohta kantakse valijate nimekirja tema rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadress valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga. Kui rahvastikuregistrisse ei ole kantud valija elukoha aadressi ja on olemas viibimiskoha aadress, kantakse valijate nimekirja tema viibimiskoha aadress. Kui valija elukoha andmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega, kantakse valijate nimekirja tema elukoha andmed valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega.

(5) Valijate nimekirja kantakse valija kohta järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) elu- või viibimiskoha aadress;
- 4) valimisringkonna number käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud aadressiandmete alusel 30. päeval enne valimispäeva;
- 5) märge valijale hääletamisedeli väljastamise kohta ning andmed hääletamise aja ja koha kohta.”;

10)paragrahvi 23 lõikes 2 asendatakse sõna „loal” sõnaga „asukohas”;

11)paragrahvi 24 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui valija leiab, et tema kohta valijate nimekirja kantud andmetes on viga, esitab ta vea parandamise avalduse jaoskonnakomisjonile, kes edastab selle viivitamata valla- või linnasekretärile.

(2) Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötajaga viivitamata läbi ning vastab avaldajale. Vea parandamise korral edastab rahvastikuregistri vastutav töötaja paranduse riigi valimisteenistusele.”;

12)paragrahvi 25 lõike 1 punktist 1 jäetakse välja sõna „üheski”;

13)paragrahvi 25 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Valijate nimekirjas muudatuse tegemiseks esitab isik rahvastikuregistrisse kandmiseks või valijate arvestuse aluseks olevate registriandmete muutmiseks avalduse valla- või linnasekretärile. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötajaga läbi ja vastab isikule viivitamata. Kui rahvastikuregistri valijate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid muudetakse selliselt, et see toob kaasa muudatuse valijate nimekirjas, edastab rahvastikuregistri vastutav töötaja muudatuse riigi valimisteenistusele.”;

14)paragrahvi 25 lõiked 3 ja 4 tunnistatakse kehtetuks;

15)paragrahvi 25 lõikest 8 jäetakse välja sõnad „ning see tehakse jaoskonnakomisjonile viivitamata teatavaks”;

16)paragrahvi 33 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Riigi valimisteenistus teavitab kõigist valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja parandustest ja muudatustest valla- ja linnasekretäre ning välisriigis hääletamist korraldavaid välisesindust, kes teevad asjakohased parandused ja muudatused kandidaatide koondnimekirja. Kandidaatide koondnimekirju ei muudeta pärast 13. päeva enne valimispäeva.”;

17)paragrahvi 34 lõike 1 esimest lauset täiendatakse pärast sõna „hääletamisruumis” sõnadega „või hääletamisruumides”;

18)paragrahvi 34 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Hääletamisruumis on hääletamissedelite väljaandmise kohad, hääletamiskabiinid ja hääletamiskast. Hääletamisruumis, kus korraldatakse väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletamist, on eraldi hääletamiskabiin ja hääletamiskast väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletavate valijate jaoks. Hääletamisruumis on välja pandud asukoha valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri ja kandidaatide üleriigilised nimekirjad.”;

19)paragrahvi 35 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Hääletamiskabiinis on laud ja kirjutusvahend. Hääletamiskabiini seinal on asukoha valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri, välja arvatud kabiinis, mis on ette nähtud väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletavatele valijatele.”;

20)paragrahvi 36 lõikest 1 jäetakse välja teine lause;

21)paragrahvi 37 lõike 3 teisest lausest jäetakse välja sõnad „ja laeval”;

22)paragrahvi 38 lõiked 2 ja 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eelhääletamine toimub:

1) kuuendast kuni kolmanda päevani enne valimispäeva käesoleva seaduse § 19 lõike 2 punkti 3 alusel määratud valimisjaoskonnas. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

2) teisest kuni esimese päevani enne valimispäeva kõigis valimisjaoskondades. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

3) kuuendast kuni kolmanda päevani enne valimispäeva valija asukohas, kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni;

4) kuuendast kuni esimese päevani enne valimispäeva elektrooniliselt. Hääletamine algab kuuendal päeval enne valimispäeva kell 9.00 ja kestab ööpäevaringselt kuni valimispäevale eelneva päeva kella 20.00-ni.

(3) Kodus hääletamine korraldatakse käesolevas seaduses ettenähtud juhtudel teisel ja esimesel päeval enne valimispäeva ning valimispäeval ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni.”;

23)paragrahvi 39 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Valija hääletab tema elukohajärgse valimisringkonna territooriumil asuvas valimisjaoskonnas, välja arvatud käesoleva seaduse §-des 41–43, 45 ja 47 ning 7¹. ja 8. peatükis ettenähtud juhtudel.

(2) Hääletamissedeli saamiseks esitab valija jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi.

(3) Jaoskonnakomisjoni liige kontrollib valijate nimekirjast, et valijal on hääletamisõigus ja valija elukoht asub selles valimisringkonnas.

(4) Kui kontrolli tulemusena selgub, et valijal on õigus hääletada, teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke hääletamissedeli väljastamise kohta. Hääletamissedeli saamise kohta annab valija allkirja.

(5) Valija täidab hääletamissedeli hääletamiskabiinis.

(6) Valija kirjutab hääletamissedelile selleks ettenähtud kohta ühe oma elukohajärgse valimisringkonna kandidaadi registreerimisnumbri, kelle poolt ta hääletab.

(7) Valija täidab hääletamissedeli ise. Kui valija ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamissedelit ise täitma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine valija, kuid mitte tema elukohajärgse valimisringkonna kandidaat.

(8) Valija ei või hääletamissedelit hääletamisruumist välja viia. Kui valija rikub hääletamissedeli, on tal õigus saada jaoskonnakomisjonilt uus sedel. Valija peab rikutud või kasutamata hääletamissedeli jaoskonnakomisjonile tagastama.

(9) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab valija sedeli kokku ja annab selle jaoskonnakomisjoni liikmele, kes paneb kokkumurtud hääletamisedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.

(10) Valija laseb hääletamisedeli hääletamiskasti ise. Kui valija ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamisedelit ise hääletamiskasti laskma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine valija.

(11) Kui valija tagastab hääletamisedeli ning loobub hääletamisest, eemaldab jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirjast märke valijale hääletamisedeli väljastamise kohta.”;

24)paragrahvi 40 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

25)paragrahv 41 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 41. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda toimuva eelhääletamise erisused

Valijal on käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 1 sätestatud ajal võimalik hääletada väljaspool oma elukohajärgset valimisringkonda valla- või linnavalitsuse määratud valimisjaoskonnas. Valla- või linnavalitsus võib määrata jaoskonnakomisjoni, kes korraldab hääletamist ainult valija asukohas (§ 43), kinnipidamiskohas, haiglas või ööpäevases hoolekandeesutuses (§ 45).”;

26)paragrahv 42 muudetakse sõnastatakse järgmiselt:

„§ 42. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletamisruumis toimuv eelhääletamine

(1) Väljaspool oma elukohajärgset valimisringkonda hääletamisruumis hääletada sooviv valija esitab jaoskonnakomisjoni liikmele isikut tõendava dokumendi.

(2) Jaoskonnakomisjoni liige kontrollib valijate nimekirjast, et valijal on hääletamisõigus ja millises valimisringkonnas asub valija elukoht.

(3) Kui kontrolli tulemusena selgub, et valijal on õigus hääletada, teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab valija allkirja.

(4) Jaoskonnakomisjoni liige annab valijale hääletamisedeli, kaks ümbrikku ja valija elukohajärgse valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja.

(5) Valija täidab hääletamisedeli käesoleva seaduse § 39 lõigetes 5–8 ja 11 ettenähtut järgides.

(6) Valija paneb sedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbrikku. Viimase paneb valija jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbrikku. Valimisele ümbrikule kannab jaoskonnakomisjon valija andmed. Ümbriku laseb valija väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletavate valijate sedelitele ettenähtud hääletamiskasti.”;

27)paragrahv 43 muudetakse sõnastatakse järgmiselt:

„§ 43. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda valija asukohas toimuv eelhääletamine

(1) Kui väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletada sooviv valija ei saa tervises seisundi või muu mõjuva põhjuse tõttu hääletada hääletamisruumis, võib ta kuni valimispäevale eelneva kolmanda päeva kella 14.00-ni esitada kirjaliku taotluse oma asukohas hääletamiseks asukohajärgsele valla- või linnavalitsusele või käesoleva seaduse §-s 41 ettenähtud jaoskonnakomisjonile. Jaoskonnakomisjon registreerib taotluse. Valla- või linnavalitsus registreerib taotluse ja edastab selle vastavale jaoskonnakomisjonile.

(2) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 39 lõigetes 6–8 ja 11 ning § 42 lõigetes 1–4 ja 6 ettenähtut järgides.”;

28)paragrahvi 45 lõikes 1 asendatakse sõnad „§ 38 lõike 2 punktis 2” sõnadega „§ 38 lõike 2 punktis 3”;

29)paragrahvi 45 lõiked 2 ja 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kinnipidamiskoha, haigla ja ööpäevase hoolekandeesutuse administratsioon esitab taotluse hääletamise korraldamiseks käesoleva seaduse §-s 41 ettenähtud jaoskonnakomisjonile.

(3) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 39 lõigetes 6–8 ja 11 ning § 42 lõigetes 1–4 ja 6 ettenähtut järgides.”;

30)paragrahvi 46 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui valija ei saa tervises seisundi või muu mõjuva põhjuse tõttu hääletada hääletamisruumis, võib ta taotleda kodus hääletamist.

(2) Kodus hääletamise korraldamiseks esitab valija kuni valimispäeva kella 14.00-ni kirjaliku taotluse.

(3) Valija võib esitada kodus hääletamise taotluse ka telefoni teel teisel ja esimesel päeval enne valimispäeva kella 12.00-st kuni 20.00-ni ning valimispäeval kella 9.00-st kuni 14.00-ni.

(4) Kodus hääletamise taotlus peab sisaldama:

- 1) valija nime;
- 2) valija isikukoodi;
- 3) valija aadressi;
- 4) valija sidevahendi numbrit;
- 5) kodus hääletamise põhjust.

(5) Kodus hääletamise taotlus registreeritakse. Kui kodus hääletamist korraldab jaoskonnakomisjon leiab, et taotlus ei ole põhjendatud, teavitab ta taotluse rahuldumata jätmise asjaoludest selle esitajat.

(6) Kodus hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget. Nimetatud liikmete määramisel lähtutakse põhimõttest, et nad ei ole sama erakonna liikmed või sama erakonna ettepanekul jaoskonnakomisjoni liikmeks esitatud. Kodus hääletamist korraldatakse käesoleva seaduse § 39 lõigetes 1–4, 6–8 ja 11 ettenähtud järgides.

(7) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab valija sedeli kokku ja laseb hääletamiskasti käesoleva seaduse § 39 lõikes 10 sätestatud korras.”;

31)paragrahvi 47 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Alaliselt välisriigis elav valija, kes ei ole hääletanud käesoleva seaduse 8. peatükis ettenähtud korras, võib hääletada eelhääletamise ajal käesoleva seaduse §-s 41 ettenähtud korras määratud mis tahes valimisjaoskonnas.

(2) Hääletamisedeli saamiseks esitab valija jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi.

(3) Jaoskonnakomisjoni liige kontrollib valijate nimekirjast, et valijal on hääletamisõigus ja millise valimisringkonna valija ta on.

(4) Kui kontrolli tulemusena selgub, et valijal on õigus hääletada, teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab valija allkirja.

(5) Jaoskonnakomisjoni liige annab valijale hääletamisedeli, kaks ümbrikku ja tema valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja.

(6) Valija täidab hääletamisedeli käesoleva seaduse § 39 lõigetes 5–8 ja 11 ettenähtud järgides.

(7) Valija paneb sedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbrikku. Viimase paneb valija jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbrikku. Välimisele ümbrikule kannab jaoskonnakomisjon valija andmed. Ümbriku laseb valija väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletavate valijate sedelitele ettenähtud hääletamiskasti.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud korras antud häáli arvestatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel käesoleva seaduse § 48 lõikes 1 ja § 55 lõigetes 3–5 sätestatud korras.”;

32)seadust täiendatakse§-ga 47¹järgmises sõnastuses:

„§ 47¹. Hääletamine ilma valijate nimekirja kasutamata

(1) Kui valijate nimekirja ei ole võimalik kasutada, paneb valija hääletamisedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbrikku. Viimase paneb valija jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbrikku. Välimisele ümbrikule kannab jaoskonnakomisjon valija andmed.

(2) Hääletamisedeliga ümbriku annab valija jaoskonnakomisjoni liikmele. Jaoskonnakomisjoni liikmed hoiavad hääletamisedeliga ümbrikku käesoleva seaduse § 40 lõikes 5 sätestatud korras, kuni neil on võimalik kontrollida valijate nimekirjast valija hääletamisõigust.

(3) Kui kontrolli tulemusel selgub, et valijal on õigus hääletada, siis:

- 1) elukohajärgse valimisringkonna valija hääletamisedeliga välimine ümbrik avatakse ja sisemine ümbrik lastakse elukohajärgselt hääletanud valijate hääletamiskasti;
- 2) väljaspool elukohajärgset valimiringkonda hääletanud valija hääletamisedeliga ümbrik lastakse väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamiskasti.

(4) Hääletamise kohta teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke.

(5) Kui valijat ei ole valijate nimekirjas, ta on valijate nimekirja andmetel juba hääletanud või ta on hääletanud väljaspool elukohajärgset valimisringkonda pärast käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 1 või 3 sätestatud aega, jäetakse valija hääletamissedeliga ümbrik arvestamata.”;

33)paragrahv 48 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 48. Eelhääletamise ajal väljaspool elukohajärgset valimisringkonda antud häälte arvestamine

(1) Jaoskonnakomisjon pakib viivitamata pärast väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletamise lõppemist valijate hääletamissedelitega ümbrikud eraldi valimisringkondade ja alaliselt välisriigis elavate valijate kaupa ning edastab need valla- või linnasekretärile, kes edastab need riigi valimisteenistusele käesoleva seaduse § 15 lõike 2 punkti 5¹ alusel kehtestatud korra kohaselt.

(2) Riigi valimisteenistus määrab iga valimisringkonna kohta häältelugemiskomisjoni, kes teeb kindlaks väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamistulemused.

(3) Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valija hääletamissedeliga ümbrik tuleb edastada käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud häältelugemiskomisjonile hiljemalt valimispäeval kell 12.00.

(4) Saanud hääletamissedelitega ümbrikud, kontrollib häältelugemiskomisjon valijate nimekirjast, kas valija elukoht on selles valimisringkonnas.

(5) Kui valijat ei ole kantud valijate nimekirja selles valimisringkonnas, jätab häältelugemiskomisjon valija hääletamissedeliga ümbriku arvestamata.

(6) Pärast käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 5 ettenähtud toiminguid avab häältelugemiskomisjon välimised ümbrikud ning hoiustab sisemised hääletamissedelitega ümbrikud kuni hääletamistulemuste kindlakstegemise alguseni.”;

34)paragrahvi 48³lõikes 1 asendatakse sõnad „13. päevaks” sõnadega „kümnendaks päevaks”;

35)paragrahvi 48³lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Riigi valimisteenistus korraldab valijate nimekirja muudatuste elektroonilise hääletamise süsteemi kandmise vähemalt üks kord päevas.”;

36)paragrahvi 48⁴lõikes 1 asendatakse sõnad „§ 38 lõike 2 punktis 3” sõnadega „§ 38 lõike 2 punktis 4”;

37)paragrahvi 48⁵tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Valijal on õigus oma elektrooniliselt antud häält muuta:

- 1) hääletades uuesti elektrooniliselt käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 4 ettenähtud ajal;
- 2) hääletades hääletamissedeliga kuni valimispäeva kella 20.00-ni.”;

38)paragrahvi 48⁷tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Mitme elektrooniliselt antud hääle puhul (§ 48⁵punkt 1) arvestatakse valija viimasena antud häält.

(2) Kui valija on hääletanud nii elektrooniliselt kui ka hääletamissedeliga, arvestatakse valija hääletamissedelit.”;

39)paragrahvi 49 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Välisriigis alaliselt elavate valijate ja seal ajutiselt viibivate valijate hääletamist välisriigis viivad läbi Eesti välisesindused.

(2) Vabariigi Valitsus võib oma korraldusega määrata hääletamist läbi viima aukonsuli juhitava konsulaarasutuse, mille aukonsul on Eesti kodanik. Sellisel juhul teeb käesolevas peatükis ettenähtud toiminguid aukonsuli juhitud konsulaarasutus.

(3) Hääletamist korraldab välisesinduse juht või tema määratud ametnik. Käesoleva paragrahvi lõikes 2 ettenähtud juhul korraldab hääletamist aukonsul või tema määratud isik. Hääletamise korraldajaks peab olema isik, kellel on hääletamisõigus käesoleva seaduse § 4 lõigete 1 ja 2 kohaselt.

(4) Välisriigis alaliselt elavale valijale ja rahvastikuregistri andmete alusel ajutiselt välisriigis viibivale valijale saadetakse elektrooniline valimiste teabeleht Eesti teabevaravas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadressil hiljemalt 60. päeval enne valimispäeva.

(5) Valimiste teabelehele kantakse:

- 1) teave hääletamisõiguse tingimuste kohta;
- 2) valimisringkonna number ja kirjeldus vastavalt käesoleva seaduse §-le 6;
- 3) välisesinduse aadress;
- 4) kirja teel hääletamise taotluse esitamise, kirja teel hääletamise ja välisesinduses hääletamise kord;
- 5) kirja teel hääletamise taotluse välisesindusele laekumise tähtpäev;
- 6) kirja teel saadetava hääletamisedeli välisesindusele laekumise tähtpäev;
- 7) välisesinduses hääletamise aeg;
- 8) elektroonilise hääletamise aeg;
- 9) muu teave hääletamise kohta.”;

40)paragrahvi 50 lõigete 2 ja 3 sissejuhatavast lauseosast jäetakse välja sõnad „alaliselt välisriigis elavate”;

41)paragrahvi 51 lõike 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja vastavalt valijate nimekirja andmetele või käesoleva seaduse § 50 lõike 3 punkti 3 kohaselt;”;

42)paragrahvi 52 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Valija täidab hääletamisedeli käesolevas seaduses ettenähtud järgides. Valija paneb täidetud sedeli ühte välisesinduse saadetud ümbriku. Viimase paneb valija välisesinduse saadetud teise ümbriku. Valimisele ümbrikule kantakse valija andmed. Seejärel saadab valija hääletamisedeli välisesindusele.”;

43)paragrahvi 52 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Välisesindus teeb käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tähtjaks laekunud hääletamisedeli alusel valijate nimekirja märke hääletamise kohta.”;

44)paragrahvi 54 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui valija ei esita kirja teel hääletamise taotlust välisesindusele käesoleva seaduse § 50 lõikes 5 ettenähtud tähtjaga jooksul või ei saada hääletamisedelit välisesindusele § 52 lõikes 2 ettenähtud tähtpäevaks, võib ta hääletada välisesinduses viimase määratud ajal.

(2) Välisesinduses hääletamist peab välisesindus võimaldama vähemalt kahel päeval ajavahemikus 15. päevast kuni 10. päevani enne valimispäeva.

(3) Hääletamist korraldav isik kontrollib valijate nimekirjast, et valijal on hääletamisõigus ja millise valimisringkonna valija ta on.

(4) Kui kontrolli tulemusel selgub, et valijal on õigus hääletada, teeb hääletamist korraldav isik valijate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab valija allkirja.

(5) Välisesinduses täidab valija hääletamisedeli käesolevas seaduses ettenähtud järgides. Seejärel paneb valija täidetud sedeli ümbriku. Viimase paneb valija teise ümbriku. Valimisele ümbrikule kannab hääletamist korraldav isik valija andmed.”;

45)paragrahvi 55 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Välisesindus edastab laekunud hääletamisedelitega ümbrikud riigi valimisteenistusele. Kui valija on valijate nimekirja andmetel juba hääletanud või on hääletanud mitu korda, siis jätab välisesindus valija kõik hääletamisedelid arvestamata ning hääletamisedelitega ümbrikke riigi valimisteenistusele ei edastata.

(2) Välisesindusele laekunud hääletamisedeleid arvestatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel, kui need laekuvad riigi valimisteenistusele hiljemalt neljandal päeval enne valimispäeva.

(3) Alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamistulemused teeb kindlaks Tallinna linna häältelugemiskomisjon.

(4) Riigi valimisteenistus edastab alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamisedelid käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud häältelugemiskomisjonile hiljemalt teisel päeval enne valimispäeva.

(5) Ümbrikud alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamisedelitega avatakse valimispäeval hääletamistulemuste kindlakstegemiseks.

(6) Ajutiselt välisriigis viibivate valijate hääletamisedelitega ümbrikud edastab riigi valimisteenistus hiljemalt valimispäevale eelneval päeval vastavale käesoleva seaduse § 48 lõikes 2 märgitud häältelugemiskomisjonile,

kus sedeleid arvestatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel käesoleva seaduse § 48 lõigetes 4–6 ettenähtu kohaselt.”;

46)paragrahv 56 tunnistatakse kehtetuks;

47)paragrahvi 57 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Jaoskonnakomisjon avab hääletamiskastid pärast hääletamise lõppemist. Avamise juures peab olema üle poole jaoskonnakomisjoni koosseisust.

(2) Enne hääletamiskastide avamist peab jaoskonnakomisjon üle lugema ja kustutama kõik valijatele välja andmata jäänud, samuti valijate tagastatud rikutud hääletamissedelid. Hääletamissedelid kustutatakse sedeli nurga äralõikamisega.

(3) Enne hääletamiskastide avamist koostab jaoskonnakomisjon hääletamissedelite arvestuslehe.

(4) Hääletamiskasti avades kontrollitakse sellel olevate turvaelementide seisukorda.

(5) Kodus hääletanute ja käesoleva seaduse § 47¹ lõike 3 punkti 1 alusel hääletamiskasti lastud hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning sedelid pannakse hääletamisruumis hääletanute hääletamissedelite hulka.

(6) Jaoskonnakomisjon teeb hääletamiskastides olnud sedelite alusel kindlaks kehtetute sedelite arvu ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu ning kannab need protokoll.

(7) Kehtetuks tunnistatakse hääletamissedel:

- 1) millel ei ole jaoskonnakomisjoni pitsati kaht jäljendit;
- 2) millele ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit või millele on neid kirjutatud rohkem kui üks;
- 3) millele kirjutatud numbriga kandidaat ei kandideeri selles valimisringkonnas;
- 4) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber on parandatud või
- 5) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber ei ole loetav.

(8) Kui hääletamissedelile ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit, kuid valija tahe on üheselt arusaadav, loetakse hääletamissedel kehtivaks.

(9) Hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(10) Pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist pakitakse kehtivad sedelid kandidaatide kaupa. Eraldi pakkidesse pannakse kehtetud sedelid, valijatele välja andmata jäänud sedelid ja valijate tagastatud rikutud sedelid. Pakile märgitakse, millise valimisjaoskonna sedelid, millised ja kui palju neid pakis on. Märkele kirjutab alla jaoskonnakomisjoni esimees.

(11) Hääletamissedelid, hääletamissedelite arvestusleht ja hääletamistulemuste protokoll edastatakse viivitamata valla või linna valimiskomisjonile.

(12) Hääletamistulemused tehakse jaoskonnakomisjonis kindlaks avalikult.”;

48)seadust täiendatakse §-ga 57¹ järgmises sõnastuses:

„§ 57¹. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamistulemuste kindlakstegemine

(1) Häälte lugemist korraldab ja hääletamissedeli kehtivuse üle otsustab käesoleva seaduse § 48 lõikes 2 nimetatud häältelugemiskomisjon.

(2) Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate häälte lugemist alustab häältelugemiskomisjon valimispäeval kell 20.00. Ümbrike avamise juures peavad viibima vähemalt kolm häältelugemiskomisjoni liiget.

(3) Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamissedeleid sisaldavad sisemised ümbrikud avatakse ja hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend.

(4) Häältelugemiskomisjon teeb hääletamissedelite alusel valimisringkonna kohta kindlaks kehtetuks tunnistatud hääletamissedelite arvu ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu. Hääletamissedeli kehtetuks tunnistamisel järgitakse käesoleva seaduse § 57 lõigetes 7 ja 8 sätestatud.

(5) Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse valimisringkonna protokoll, millele kirjutab alla häältelugemiskomisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(6) Hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma häältelugemiskomisjoni liikme suulisi korraldusi.”;

49)paragrahvi 59 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Alaliselt välisriigis elavate valijate häälte lugemist alustab häältelugemiskomisjon valimispäeval kell 20.00. Ümbrike avamise juures peavad viibima vähemalt kolm häältelugemiskomisjoni liiget.”;

50)paragrahvi 59 lõikes 4 asendatakse sõnad „§ 57 lõigetes 8 ja 9” sõnadega „§ 57 lõigetes 7 ja 8”;

51)paragrahvi 59 lõige 5 tunnistatakse kehtetuks;

52)paragrahvi 59 lõike 6 esimesest lausest jäetakse välja sõna „vormikohane”;

53)paragrahvi 59 lõikest 7 jäetakse välja viimane lause;

54)paragrahvi 60 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Häälte lugemist korraldab ja hääletamisedeli kehtivuse üle otsustab käesoleva seaduse § 13 lõikes 3 sätestatud häältelugemiskomisjon.

(2) Jaoskonnakomisjonidelt laekunud protokollide, valijate nimekirja ja hääletamisedelite arvestuslehtede alusel teeb häältelugemiskomisjon kindlaks valijate nimekirja kantud valijate arvu, hääletamisedeli saanud valijate arvu, hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu ning kannab need protokollile. Saadud tulemust kontrollitakse hääletamisedelite ütelugemise teel.

(3) Kui hääletamisedelite ütelugemise teel saadud arvud erinevad jaoskonnakomisjoni protokollis või valijate nimekirjas olevatest, märgib häältelugemiskomisjon oma protokollile lisa erinevused ning neid tinginud asjaolud. Jaoskonnakomisjoni protokollile ega hääletamisedelite arvestuslehte ei muudeta. Lõplike hääletamistulemuste kohta teeb otsuse häältelugemiskomisjon.

(4) Valla ja linna, Tallinnas iga valimisringkonna hääletamistulemuste kohta koostab häältelugemiskomisjon protokollile, mille allkirjastab valla või linna valimiskomisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(5) Hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult.”;

55)paragrahvi 60¹ lõikes 1 asendatakse numbrid „19.00” numbritega „20.00”;

56)paragrahvi 60¹ lõike 5 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Riigi valimisteestus teeb iga valla ja linna ning alaliselt välisriigis elavate valijate kohta kindlaks.”;

57)paragrahvi 60¹ lõikest 7 jäetakse välja viimane lause;

58)paragrahvi 60¹ lõige 8 tunnistatakse kehtetuks;

59)paragrahvi 61 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kõigilt valla- ja linnasekretäridelt laekunud valla ja linna hääletamistulemuste protokollide, väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletanud valijate hääletamistulemuste protokollide, alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamistulemuste protokollide, elektrooniliselt hääletanud valijate hääletamistulemuste ja valijate nimekirja alusel teeb Vabariigi Valimiskomisjon valimisringkondade kaupa kindlaks valijate nimekirja kantud valijate arvu, hääletamisedeli saanud valijate arvu, hääletamisest osavõtnud valijate arvu, kehtetute hääletamisedelite arvu ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu.”;

60)paragrahvi 63 lõike 2 punktis 4 asendatakse sõna „valijakaardi” sõnadega „valimiste teabelehe”;

61)paragrahvi 63 lõike 2 punkt 5 tunnistatakse kehtetuks;

62)paragrahvi 63 lõike 2 punkt 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„8) valimiste teabelehe saatmine välisriigis alaliselt elavale või ajutiselt viibivale valijale (§ 49 lg 4);”;

63)paragrahvi 63 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Erakorraliste valimiste korral kantakse valija valijate nimekirja selles valimisringkonnas, mille territooriumil valimiste väljakuulutamise päeval asub tema rahvastikuregistrisse kantud elukoht.”;

64)paragrahvi 64 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Rahvastikuregistri valijate arvestusega seotud kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeeriumi eelarves selleks ettenähtud rahast.”;

65)paragrahvi 73 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Valimisjaoskonna hääletamistulemuste kehtetuks tunnistamise korral saavad kordushääletamisel hääletada valijad, kes eelhääletamise ajal ja valimispäeval selles valimisjaoskonnas hääletasid.”;

66)paragrahvi 77¹ lõike 3 teises lauses asendatakse sõna „nimekirju” sõnaga „nimekirja”;

67)paragrahvi 77¹ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Hääletamis- ja valimistulemuste protokollide, hääletamisedelite arvestuslehtede ning muude valimisdokumentide säilitamise korraldab riigi valimisteenistus.”.

§ 5. Rahvastikuregistri seaduse muutmine

Rahvastikuregistri seaduse (RT I, 17.11.2017, 1) §-st 23 jäetakse välja sõnad „ja valijakaartide”.

§ 6. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2021. aasta 1. jaanuaril.

Eiki Nestor
Riigikogu esimees